

En regional överblick

Kartläggning och analys av regionala frågor

Projektsekreterare: Therese Andersson

Projektledare: Caroline Hägerhäll

Stygrupp: Inga Hallén, Christer Jarnlo, Elisabeth Hellmo, Hans Åström, Mats Davidsson och Ronny Andersson

Fotografier: Therese Andersson och Per Blomberg

Illustrationer: Therese Andersson

Typografi: brödtext dutch801 roman 10p, underrubriker dutch801 roman 12p.
rubrik tahoma 14p, 16p bildtext dutch801 roman 8p kursiv

Layout: Therese Andersson

Tryckning: Bildstudion i Malmö

Upplaga: 300 ex

Förord

Länsstyrelsen har till uppgift att företräda och samordna statens intressen i länet, vilket bl.a. innebär en skyldighet att sammanställa och tillhandahålla ett planeringsunderlag som ger möjligheter till länsöverblickar och regionala analyser. Samhällsutvecklingen, Skånes ökade befolkning och kommunernas intensifierade regiontänkande ställer krav såväl på regionalt täckande underlag i nya frågor som förbättringar av befintligt underlagsmaterial.

Med syftet att förbättra det regionala planeringsunderlaget och att därmed verka för en förbättrad mellankommunal samverkan och ett ökat regionalt samarbete i Skåne, genomfördes under år 2000 projektet Kartläggning och analys av regionala frågor i Skåne län. Projektet har utförts av Therese Andersson, delvis inom ramen för examensarbete vid Blekinge Tekniska Högskola.

Projektet har behandlat den regionala nivåns aktörer, förutsättningar och influenser och sålunda haft såväl en teoretisk som en tillämpad del. Föreliggande rapport fokuserar på de mer tillämpade delarna av projektet, som inventerat och analyserat existerande och framtida regionala frågor för Länsstyrelsen och de skånska kommunerna. Slutsatser och förslag skall ses som en idébank för framtiden med en lång genomförandetid. Resultatet bygger på en genomgång och analys av översiktsplanerna och en enkät som skickats ut till alla kommuner i Skåne.

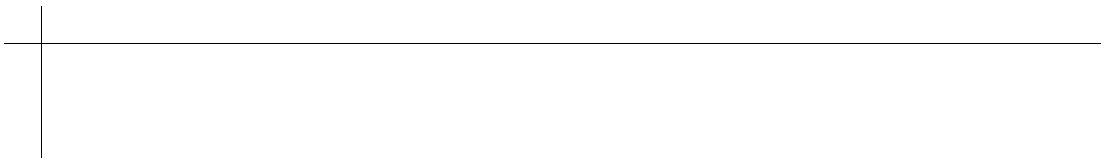

Inga Hallén
Länsarkitekt

Innehåll

Inledning	5
Att definiera en regional fråga	7
Regionbegreppet	
Mellankommunalt eller regionalt?	
En definitionsmodell	
Skånska samarbetsfrågor- en inventering	16
Samarbetsfrågor enligt de skånska översiktsplanerna	
Kommunala samarbeten- pågående och framtida	
Länsstyrelsens arbete	27
Synpunkter och önskemål om Länsstyrelsens insatser	
Länsstyrelsen i utveckling	30
Länsstyrelsens framtida arbetsuppgifter	
Avvägningar, möjligheter och prioriteringar	
Övergripande frågor	
Frågor med krav på kommunerna att redovisa	
Frågor som kommunerna berör i liten utsträckning	
Framtida frågor som Länsstyrelsen vill lyfta fram	
Övriga frågor	
Samarbetsfrågor med Region Skåne	
Bilaga	45
Källor	47

Inledning

Ökat behov av regional samverkan

Behovet av regional samverkan har ökat då dagens planerings- och miljöproblem oftast inte kan lösas lokalt. I såväl de svenska visionsarbetena, som i den regionala utvecklingsplaneringen på en europeisk nivå, framhålls behovet av en regional samverkan för att uppnå ett hållbart samhälle. European Spatial Development Perspective (ESDP) och arbetet med de regionala ståndpunkterna kommer att behöva prioriteras under de närmaste åren. En förutsättning för ESDP:s strategier är ett samarbete över kommungränserna. Redan idag samarbetar många kommuner inom olika EU-projekt, vilket också har haft stor betydelse för kommunernas syn på samverkan och det regionala perspektivet. Genom EU-projekten har också andra samarbetsformer ökat.

En stark drivkraft bakom såväl det ökade behovet som det ökade medvetandet och intresset för regional samverkan är utvecklingen i Skåne. I västra Skåne leder ett starkt exploateringstryck till ett större behov av att samarbeta och göra gemensamma insatser medan kommunerna i nordöstra Skåne ser ökat samarbete som en möjlighet att göra sig hörda och öka sin konkurrenskraft.

Länsstyrelsens roll i regionala frågor

Det ökade behovet av regional samverkan ställer också ökade krav på ett regionalt täckande planeringsunderlag i allt fler frågor. Enligt Plan- och bygglagen (PBL), skall Länsstyrelsen tillhandahålla material som kan ha betydelse för kommunernas översiktsplanering. Länsstyrelsen skall också som samordnare av statens intressen sammanställa underlag som ger möjlighet till länsöverblickar och regionala analyser. Denna serviceskyldighet är inte begränsad till de frågor som Länsstyrelsen skall bevaka enligt 12 kap PBL.

Länsstyrelsen har också en skyldighet att tillhandahålla planeringsunderlag till den som skall upprätta en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) samt till kommuner och statliga myndigheter som skall tillämpa Miljöbalken. Enligt 6 kap 12 § Miljöbalken skall Länsstyrelsen sammanställa utredningar, program och annat planeringsunderlag som har betydelse för hushållningen med mark och vatten i länet.

Bra planeringsunderlag en förutsättning för regional samverkan

Kommunerna samverkar framförallt i mellankommunala frågor där det finns direkta beröringspunkter. Det förs i betydligt mindre utsträckning en tidig dialog om allmänna gemensamma frågor. Utredningsarbetet, som ligger till grund för denna rapport, har tydligt visat på att ett bra planeringsunderlag och uppmärksamhet kring en fråga starkt bidrar till att frågan behandlas i ett regionalt perspektiv i den kommunala planeringen. Likaså samarbetas det i större utsträckning kring planeringsproblem som är fysiska objekt med sträckning över flera kommuner än kring frågor som inte på samma sätt kan ritas in på en karta. Ett bra exempel är infrastrukturfrågorna, kring vilka det redan idag finns såväl en hög grad av samverkan som ett omfattande underlagsmaterial.

Resultatet pekar med kraft på hur viktigt det är att Länsstyrelsen framöver uppmärksammar och tar fram underlag speciellt kring sådana frågor som, p.g.a. sin fysiska karaktär eller brist på regionalt täckande underlag, hittills inte fått genomslagskraft i kommunernas översiktsplanearbete.

Planeringsunderlagets innehåll

Kommunerna skall i all sin planläggning utgå från de allmänna intressena. Det är därför naturligt att använda dessa som utgångspunkt för arbetet med ett komplett planeringsunderlag. Det är Länsstyrelsens målsättning att det skall finnas ett aktuellt regionalt planeringsunderlag inom varje övergripande område av de allmänna intressena.

Ett annat viktigt område som bör styra planeringsunderlagets innehåll är de 15 miljö-kvalitetsmålen. Arbetet med miljö-kvalitetsmålen kommer att utgöra en stor och viktig uppgift för planeringen i framtiden både på den regionala och den kommunala nivån. Miljökommitténs slutbetänkande (SOU 2000:52) föreslår bl.a. att länsstyrelsen skall svara för att det finns regionala miljöunderlag som utgångspunkt för länsstyrelsens, kommunernas och andra aktörers arbete.

Slutligen är det också angeläget att de samarbetsfrågor som framförts i ESDP dokumentet prioriteras i det fortsatta mellankommunala och regionala samverkansarbetet och att detta arbete därmed också understödjes genom framtagande av nytt planeringsunderlag.

Rapportens upplägg

I rapporten redogör vi för hur pågående samarbeten mellan kommunerna ser ut och vilka frågor som kommunerna uppger att man i framtiden vill arbeta med. Med detta som utgångspunkt redovisar rapporten sedan en prioritering av regionala frågor att arbeta vidare med utifrån såväl kommunernas önskemål som Länsstyrelsens intentioner och de krav som lagstiftningen ställer på samhällsplaneringen.

Låt oss först dock inleda med en kort genomgång av regionbegreppet och en analys av vad som skiljer en mellankommunal och en regional fråga åt och hur man kan definiera dem.

Regionbegreppet

I diskussionen om regionala frågor är det lätt att fastna i tolkningen av begreppet region. Vilken region är det som åsyftas när det regionala perspektivet diskuteras? Följande avsnitt är en genomgång av regionbegreppet, med syfte att klargöra begreppet inför det fortsatta arbetet.

Begreppet region är mångtydigt och inget enhetligt begrepp. Det förekommer som en blandning av administrativa indelningar, naturgeografiska- och näringsgeografiska områden, etniskt - kulturella regioner, distrikt och även funktionella enheter (Tonell, 2000). Regionen har därmed olika karaktär ifråga om innehåll, avgränsning och aktörer beroende på vad som avses. Det regionala begreppet kan vara synonymt med rumslighet, en politisk nivå eller ett system beroende på avgränsning och innehåll (Gidlund, 1992). Utgångspunkten är dock att en region sammanhålls av någon eller några faktorer.

Region är ett ord som kan omfatta väldigt olika stora geografiska områden, vilket innebär att regionbegreppet kan användas på olika nivåer. Europa räknas som en region, delar av två länder kan vara en region liksom stads- och tätortsregioner. EU använder en klassifikation som indelar Europas inomstatliga regioner i tre nivåer som underlag för statistik och regionalpolitik. De olika nivåerna motsvaras i regel av staternas egna administrativa indelningar. Nivå 1 motsvarar ett flertal enheter på nivå 2, som i sin tur motsvarar flera enheter på nivå 3. (Gidlund, 1992) Enligt EU:s klassifikation har Sverige bara en regional nivå, länsnivån. Sverige har inga fastställda nivåer utöver nationen, länen och kommunerna.

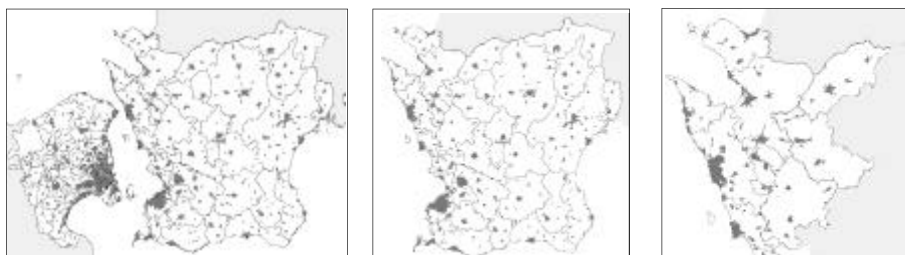
I följande text sker en genomgång av olika definierade regionbegrepp. Europa består av ett hundratal nationalregioner definierade som avgränsbara geografiska områden där människorna delar en primär identitet t.ex. språk, etnicitet, religion, kulturella traditioner m.fl. Vad som särskilt präglar en sådan regions identitet är historiskt bestämt och varierar naturligtvis efter område. Då en regions identitet och historia sammanfaller med en nationalregion (stat/land) kallas det för en genuin nationalstat. (Gidlund, 1992)

Den administrativa regionen har en tydlig geografisk gräns som har tillkommit genom beslut och som syftar till att underlätta det administrativa arbetet för en viss verksamhet. Regionen fungerar därmed som ett beslutsterritorium för verksamheten. En administrativ region innefattar inte bara den offentliga sektorn utan kan även vara en uppdelning för företag med verksamhet i större delar av landet. (SOU 1998:166) De 21 länen i Sverige är administrativa regioner med fastlagda gränser som omfattar vissa statliga och offentliga verksamheter. Andra statliga verk har också en indelning i administrativa regioner såsom Vägverket, Banverket och Skolverket. Deras administrativa gränser sammanfaller dock inte med länsgränsen utan är betydligt större.

Det finns också ett hundratal funktionella regioner eller aktivitetsregioner baserade på människors samspel och aktiviteter. Grunden är deltagande i olika system oavsett språk eller etnisk tillhörighet. Basen är en bestämd företeelse eller fråga. Beroende på samhällsutvecklingen och val av kriterier varierar antalet funktionella regioner över tiden. Regionerna är alltså inte alltid bestående utan förändras med utvecklingen i olika ekonomiska/politiska miljöer. (Gidlund, 1992) Skåne kan delas in i ett antal funktionella regioner beroende på val av funktion t.ex. arbetsmarknad, avrinningsområden eller räddningstjänst. Öresundregionen är en funktionell region med t.ex. gemensam arbetsmarknad och inom Skåne anses det sedan i sin tur finnas ett antal arbetsmarknadsregioner. Städerna i dagens samhälle utvecklas till stadsregioner beroende på framförallt transportsystemens utveckling, där människor kan röra sig över större områden mellan arbete/utbildning och bostad. Malmöregionen är här ett exempel, där Malmö stad är knutpunkten för omgivande kommuner vad

gäller t.ex. kollektivtrafik, service och arbetsmarknad. Listan på olika funktionella regioner kan göras lång. Vad som utmärker de funktionella regionerna är att de kan överlagra varandra då gränserna inte sammanfaller. Detta innebär att ett område kan tillhöra flera funktionella regioner samtidigt.

Inom Skåne finns det ett flertal mindre funktionella regioner som delvis har en tydlig gräns och funktion. Kommunernas samarbeten sedan sextioalet i olika kommunalförbund har gett vad som för många uppfattas som naturliga gränser och regioner. Inom dessa regioner finns det en tillhörighet genom gemensamma förutsättningar, utgångspunkter och därmed gemensamma frågor att driva.

Olika funktionella och administrativa regioner kan existera samtidigt, här illustrerade av Öresundsregionen, Skåne län samt NOSAM-samarbetet.

Regionen

För att regionen skall existera som en utvecklingsenhet krävs en identitet, en gemensam arena för samhällslivet, ett inre självständigt liv och en tillräcklig ekonomisk identitet. Dessa faktorer har starka samband med varandra och är förutsättningar för varandras existens. Alla faktorerna måste finnas i någon form för att regionen skall kunna hållas samman i en enhet, existera och utvecklas. (Gidlund, 1992)

Identiteten är ett förhållande mellan vi och dem, vilka som tillhör eller inte tillhör, en tydlig känsla av samhörighet. Skåne har historiskt sett en gemenskap som visar på ett tydligt förhållande mellan vi och dem. Trots att landskapet Skåne varit uppdelat i två län har en samhörighet funnits genom historien. Skåne har kanske ingen överdrivet tydlig identitet men det har ändå funnits ett klart vi och dem perspektiv, vilket har stärkts efter sammanslagningen av länen och bildandet av Region Skåne. I aktivitetsregionerna är gränserna diffusa och flytande, vilket gör att avgränsningarna är mer provisoriska. Öresundsregionen är här ett tydligt exempel, där det ännu är mer en önskad gemenskap än ett faktum som håller ihop regionen.

Arenan består av det fysiska nätverket, den s.k. infrastrukturen som binder ihop regionen och länkar den till omvärlden samt de institutioner som förenar arenan. De senare är särskilt de politiska strukturerna med t.ex. regionfullmäktige, landsting och län. Här har Skåne en tydlig arena med flera administrativa gränser som sammanfaller med länsgränsen. Den nya Öresundsbron kan anses utgöra grunden till det fysiska nätverket i Öresundsregionen för att skapa en gemensam arena.

Det inre livet utgörs av ett självständigt skapande i bl.a. konsten, litteraturen, forskningen, produktutvecklingen, arkitekturen samt av massmedier som täcker det geografiska området ur ett regionalt perspektiv. Denna faktor är inte så lätt att utskilja i Skåne. Man kan till viss mån tala om en skånsk arkitektur, litteratur och konst men vad gäller t.ex. massmedier finns det inte en regional tidning som täcker hela länet. Här är Skåne indelat i flera små regioner som påverkas av olika aktörer. I Öresundsregionen finns det inte ett framträdande gemensamt inre liv. Inom arbetet med öresundsintegrationen görs dock t.ex. gemensamma regionala tv- och radioinslag.

Den ekonomiska basen är den materiella förutsättningen för den regionala självständigheten och utvecklingen. Här har bildandet av Region Skåne medfört att denna faktor blivit tydligare i Skåne. Före sammanslagningen av länen utgjorde de två länen och de tre landstingen olika ekonomiska enheter. Inom Öresundsregionen finns det ingen gemensam ekonomisk bas utan här är tillhörigheten till Sverige respektive Danmark starkare.

Regional förändring

Sverige har en lång historisk tradition med svaga regioner och en tydlig och framträdande roll för staten och kommunerna. Sedan länen ersatte de självständiga landskapen på 1600-talet har regionerna inte haft någon framträdande roll i politiken och länsnivån har länge uppfattas som en kontroll- och fördelningsnivå mellan nationell och lokal nivå. En diskussion har förts under senare år kring att stärka den regionala nivån för att Sverige skall kunna fungera i ett europeiskt sammanhang. Framförallt har en diskussion förts kring en förändring av länets roll från främst kontroll och fördelning till en aktör för utveckling och förnyelse. (Gidlund, 1992) Den sedan 1997 pågående försöksverksamheten i Skåne, Kalmar och Gotlands län, och sedan 1998 även Västra Götalands län, är ett försök med ökat regionalt självstyre.

Samtidigt som regionen/länet stärks genom ökat inflytande så sker det en sammanslagning inom olika statliga verk, bl.a. Vägverket, Banverket och Skolverket, till geografiskt större regioner. För dessa sakområden är länet i dagens samhälle en för liten enhet att arbeta utifrån. I de statliga verkens arbete krävs det en större överblickbarhet och en mer resurssnål organisation, vilket motiverar större enheter.

Den pågående integrationen mellan bl.a. Skåne och Själland handlar om att skapa tillväxtkorridorer i en europeisk skala. Utgångspunkterna för utvecklingen av dessa regioner är framförallt stora satsningar i infrastrukturen med Öresundsbron som exempel. De nya europeiska regionerna går utanför landsgränserna och förutsätter ett starkt näringsgeografiskt samband och framförallt samhörighet mellan människorna (Gidlund, 1992). Initiativen till starkare regioner med större inflytande kommer från regionen och inte från staten. Framförallt är de framställda av privata och organisationsintressen och inte av politiska.

Att ta med sig

Begreppet region är mångtydigt. Innebörden är beroende av regionens funktion och de deltagande aktörerna. För att en region skall vara avgränsbar och ses som en enhet krävs det någon eller några sammanhållande faktorer. Hur stark och tydlig en region blir beror på vilka faktorer som är gemensamma samt hur tydligt urskiljbara faktorerna är. Skåne både tillhör och omfattar flera olika regioner. Länet och landskapet Skåne har en tydlig identitet medan däremot Öresundsregionen ännu inte har så tydliga gemensamma faktorer. I den fortsatta diskussionen och analysen av det regionala perspektivet är det framförallt landskapet och länet Skåne som avses när vi talar om regionen.

Mellankommunalt eller regionalt?

Gränslinjen mellan vad som är en mellankommunal eller en regional fråga är otydlig. Kommunernas samverkan sker ibland på olika sätt beroende på om frågan anses mellankommunal eller regional. Länsstyrelsens roll inom fysisk planering är en när man talar om den mellankommunala samordningen eftersom den är en ingripande grund enligt PBL. Rollen är en annan när det gäller regional samverkan, då det sker genom framförallt framtagande av underlag. För den fortsatta diskussionen behöver därför gränslinjen mellan begreppen mellankommunal och regional klargöras.

Inom den svenska lagstiftningen och planeringen används båda begreppen. Begreppen är definitionsmässigt väldigt lika vilket gör det svårt för användaren att skilja dem åt. Vad är skillnaden på en regional och en mellankommunal fråga? Finns det någon skillnad? Definitionen och skillnaden mellan begreppen är otydlig. Innebörden i begreppen likställs ibland men ibland är där en skillnad. En grov förklaring kan vara att regionala frågor framförallt avser frågor som berör hela länet eller en större grupp kommuner, medan en mellankommunal fråga berör bara angränsande kommuner.

I uppslagsböckerna definieras region som "ett geografiskt område" och regional "som tillhör eller gäller för ett visst område". Ordet "mellan" definieras som "i förhållande till" eller "bland". Begreppet mellankommunal samordning infördes i plan- och bygglagen 1987 och är därmed ett ord konstruerat enbart för den fysiska planeringen. Begreppet regionalt används däremot inom alla sakområden och har blivit ett modeord. Det svenska medlemskapet i EU och försöksverksamheten med regionalt självstyre har medfört ökad medvetenhet och en intensifierad diskussion kring regionen och regionala frågor. Boverket, som ger ut handböcker och allmänna råd om planering och byggande, ger ingen definition eller tolkning av en eventuell skillnad mellan de olika begreppen (Garder, 2000). I Boverkets översiktsplanehandböcker används begreppen om vartannat i olika sammanhang med samma innebörd och utan en tydlig konkretion. Begreppen sammanfaller till stor del med varandra, vilket gör det svårt att skilja dem åt. Den mellankommunala samordningen är ett lagstiftat krav, vilket den regionala samordningen inte är.

En fråga om perspektiv

En fråga kan vara både av mellankommunal och regional karaktär. I lagstiftningen finns det dock en liten skillnad i användningen av begreppen. I plan- och bygglagen uttrycks mellankommunal som "sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller fler kommuner samordnas på ett lämpligt sätt" (4kap 5§ PBL) och regional planering "användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner utreds gemensamt" (7kap 1§ PBL). Lagstiftningen utgör ingen tydlig definition utan även här sammanfaller begreppens innebörd i viss mån med varandra. Skillnaden kan beskrivas som att, det som berör den enskilda kommunen och angränsande kommuner är av mellankommunal karaktär medan det som berör fler kommuner än de direkt kringliggande är av regional karaktär.

Det som framförallt utmärker det regionala arbetet är att det är mer övergripande och består i att beskriva strukturer för helheten. En regional fråga skall omfatta sammanhangen och förväntningarna i regionen vilket kräver ett deltagande av de i regionen ingående kommunerna. En regional fråga är inte att lösa en konkret konflikt utan mer att diskutera en samverkan. Många små förändringar kan i ett helhetsperspektiv bli en regional fråga som kräver fortsatt samarbete. Regionplaneringen skall behandla tydliga regionala frågor och inriktas på att ta fram underlag för kommunerna och de statliga myndigheternas planering i regionen. Det ska handla om frågor som bör behandlas ur ett vidare perspektiv än den enskilda kommunens eller där de olika kommunernas önskemål behöver samordnas (Proposition 1985/86:1).

Det mellankommunala arbetet är av mer konkret karaktär. Detaljeringsnivån är större och frågorna är aktuella för den specifika kommunen och dess grannkommuner. I arbetet med att identifiera de mellankommunala frågorna och eventuella konflikter skall inga andra kommuner påverkas, varken direkt eller indirekt. Om flera kommuner berörs är frågan av mera regional karaktär.

Länsstyrelsens roll är olika beroende på om det är en mellankommunal eller en regional fråga. Samordningen av de mellankommunala frågorna är ett av de intressen länsstyrelsen skall bevaka och vid bristande samordning ingripa mot. Länsstyrelsen har alltså en stark roll när det gäller den mellankommunala samordningen. I arbetet med de regionala frågorna är länsstyrelsens roll framförallt att producera och tillhandahålla planeringsunderlag. Vid eventuell regionplanering har länsstyrelsen rollen som granskare, inte som mellankommunal samordnare. Regionplaneorganet övertar den rollen.

Att ta med sig

Beroende på vilka aspekter och kriterier man väljer att utgå från avgörs om frågan är regional eller mellankommunal. I diskussionen om regional planering används begrepp som överblick, struktur, balans, effekt samt att lösa gemensamma problem och konflikter. De beskrivande begreppen kan användas både på nationell nivå och på läns- och mellankommunal nivå. En regional fråga avhandlar framförallt de övergripande strukturerna och sammanhangen och berör en grupp kommuner. Den mellankommunala frågan däremot berör den enskilda kommunen och till denna gränsande kommuner som berörs av den aktuella frågan.

I det dagliga kommunala samarbetet finns det inte alltid direkt behov av att dra en tydlig gräns mellan en mellankommunal och en regional fråga, då båda kräver samarbete. För länsstyrelsens del är det dock viktigt att särskilja begreppen då den mellankommunala frågan är en ingripandegrund medan länsstyrelsen vid regionala frågor har en skyldighet att tillhandahålla planeringsunderlag. Det kan dock konstateras att det behövs en större tydlighet i användningen av begreppen för att inte begreppen skall förlora sin status och betydelse.

En definitionsmodell

Tidigare i rapporten har en genomgång gjorts av dels regionbegreppet men även en särskiljning av mellankommunalt och regionalt samarbete. Den regionala nivån och dess roll är otydlig och det finns ett behov av att tydliggöra olika begrepp och gränsdragningar. Det finns också ett behov av att definiera olika kriterier och kännetecken på en mellankommunal och en regional fråga för att underlätta arbetet. Med gemensamma kriterier och benämningar att utgå från i en planeringsprocessen, ökar förståelsen och möjligheten att direkt göra jämförelser. Erik Wirén (1979) har sammanställt 10 kännetecken för en planeringsprocess. De sammanställda kriterierna kan ses som en utgångspunkt i arbetet med planering. Enligt Wirén skall planeringsprocessen vara:

- Förutseende
- Analyserande
- Ändamålsenlig
- Värderande
- Skapande
- Tydlig
- Påverkbar
- Samordnande
- Effektiv
- Anpassbar

Ovanstående egenskaper för planeringsprocessen är användbara på all planering, lokal som regional. Uppnås dessa krav så har en demokratisk och bra planering genomförts. Ett av kriterierna för en planeringsprocess är att den är samordnande. I begreppet samordnande kan t.ex. samordningen av olika verksamheter, sakfrågor, berörda m.m. föras in samt naturligtvis samordningen med andra aktörer. Här blir det därmed en fråga om vad som skall göras på olika nivåer i planeringen. Det ställs olika krav på planeringsprocessen beroende på om det är fråga om lokal eller regional planering. Det finns därmed ett behov av att klargöra vad som gör att en fråga är lokal eller regional.

Finns det kriterier för vad en regional fråga är? Det finns egentligen ingen fråga inom fysisk planering som aldrig förekommer i ett regionalt perspektiv. Men alla frågor är därför inte alltid av regionalt intresse utan det beror på vilken nivå man arbetar med frågan. En fråga kan alltid bli regional när den behandlas i övergripande strukturer.

I den kommunala planeringen behandlas lokala och regionala perspektiv och olika steg där emellan. En verksamhets läge på skalan är beroende av vilka aspekter och kriterier man väljer att utgå från. Vilka gemensamma aspekter och kriterier kan man då utgå från när det skall avgöras om en fråga är lokal eller regional? I följande avsnitt diskuteras ett antal aspekter/kriterier från lokalt och regionalt perspektiv. En modell har därefter utarbetats för att illustrera diskussionen och resonemanget.

Var på linjen hamnar frågan när den bedöms utifrån givna aspekter/kriterier?

Kriterier?

När man talar om regional planering används begrepp som överblick, struktur, balans, effekt samt att lösa gemensamma problem och konflikter. Dessa begrepp kan användas såväl på nationell nivå som på läns och mellankommunal nivå beroende på vilken struktur och eventuell påverkan som skall utläsas av arbetet. Nedan görs ett försök till att definiera hur en regional fråga kan identifieras.

Struktur

- Kan en struktur eller helhet utläsas och hur ser den i så fall ut?
- Finns det behov av att utläsa en struktur/helhet?
- Går strukturen över kommungränsen?
- Är strukturen i balans och tillgänglig för alla samhällsgrupper?

Det kan finnas behov av att studera frågan i ett större sammanhang, få en helhetssyn. Dels för att se helheten i det närliggande området, t.ex. hela kommunen, men också en helhetssyn i ett större område som också omfattar intilliggande kommuner. För t.ex. ett skogsområde eller en väg som inte slutar vid kommungränsen är det nödvändigt att ta hänsyn till helheten över kommungränsen. När det rör sig om en så synlig fysisk verksamhet är det relativt lätt att urskilja en struktur. Vid en enstaka verksamhetslokalisering är det däremot inte vid första anblicken lika lätt att urskilja ett sammanhang eller en struktur. Ofta är det inte det enskilda objektet i sig utan dess påverkan på helheten, som har en inverkan på den regionala balansen. Framförallt är det viktigt att skapa helhetssyn för flera intressen och anspråk i ett givet område. T.ex. behöver byggandet av både en väg och ett bostadsområde med ett områdesnära grönområde ses i ett sammanhang.

Effekt/påverkan

- Vilken effekt eller påverkan har den aktuella verksamheten/frågan på omgivande kommuner?
- Påverkar verksamheten/frågan endast den intilliggande kommunen eller flera kommuner?
- Hur stort är influensområdet?

Inom all planering skall effekten/konsekvenserna av planläggningen redovisas. Det gäller vid t.ex. detaljplanering, tillståndsgivning och i översiktsplanering. Olika frågor och förändringar påverkar omgivningen olika mycket beroende på vilken karaktär frågan har liksom åtgärdens omfattning. Det är viktigt att se på olika effekter så som t.ex. sociala, ekonomiska, miljö, trafik, boende m.m. För att kunna bestämma om en fråga är av regional karaktär måste den sättas in i ett större sammanhang. Det är då viktigt att inte bara se på förhållandena i den egna kommunen utan även i de intilliggande kommunerna. En ny detaljplan kan leda till effekter och påverkan av regional karaktär t.ex. regional obalans.

Indirekt påverkan

- Leder den aktuella verksamheten/frågan till att något annat utvecklas till en regional fråga?
- Påverkar den aktuella verksamheten/frågan andra beslut?
- Leder den sammanlagda effekten av flera åtgärder och intressen till en regional påverkan?

Det är inte bara den aktuella frågan som kan leda till en regional påverkan. Förändringen kan medföra att andra förhållanden som ger en regional eller mellankommunal effekt förändras. En enskild åtgärd eller plan är sällan en isolerad händelse utan medför nästan alltid påverkan på något sätt. En enskild mindre åtgärd ger kanske inte någon större påverkan, men om flera små förändringar läggs samman blir det ofta en märkbar påverkan. Så kan också en fråga utvecklas till en regional fråga genom att många små förändringar gör att den sammantagna effekten berör flera kommuner.

Tillgänglighet

- Vilken samhällsgrupp skall utnyttja området/verksamheten?
- Hur är tillgängligheten för olika samhällsgrupper?
- Hur är tillgängligheten för regionens invånare?

Tillgängligheten till ett område är viktig för att planerad användning också skall bli den verkliga. Det är därför viktigt att identifiera vem användaren är. Det är också viktigt att visa hur tillgängligheten är för olika trafikslag. Tillgänglighetsaspekten omfattar både ett resonemang om verksamhetens placering och hur man tar sig dit. Tillgängligheten kan vara god, men föreslagen i ett område som redan är välförsörjt med den planerade verksamheten. I ett regionalt perspektiv blir tillgängligheten bättre om man istället satsar på verksamheten i en annan del av kommunen/regionen.

Balans

- Finns det en regional balans?
- Finns det ett behov av lika tillgång och balans?
- Finns det redan liknande lokaliseringar planerade eller byggda i närheten/vad sker i intilliggande kommuner?

För att kunna uppnå regional balans och lika tillgång vid en ny lokalisering eller förändring, måste hänsyn tas till vad som finns och sker i en större omgivning. För vissa verksamheter kan det vara viktigt att inte bara se på omkringliggande kommuner utan på hela länet och för kommuner vid länsgränsen även över denna.

Konflikt

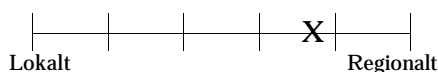
- Innebär frågan en konflikt med andra kommuner?
- Kan frågan utvecklas så att konflikter uppstår med andra kommuner?
- Leder planläggningen till att någon annan konflikt uppstår?
- Vid motstående intressen, vilket väger tyngst?

Vid förändring eller lokalisering skall konsekvenserna av åtgärden/verksamheten utredas. Utredningen skall visa på konflikter med andra intressen och aktörer. Vid en planläggning uppstår nästan alltid konflikt, i större eller mindre omfattning. Åtgärden måste belysas i sådan omfattning att man kan ta ställning till vilket intresse som väger tyngst. Det är också viktigt att bedöma vilken eventuell indirekt påverkan som kan orsaka en konflikt över kommungränsen. Där planläggning sker intill kommungränsen är det viktigt att föra en dialog med grannkommunen.

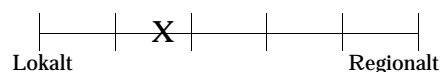
Ovanstående aspekter/kriterier kan användas för att definiera om en fråga/verksamhet är av regional karaktär och om en samverkan ska ske med andra kommuner. Analysen bör ske i ett tidigt stadium och innan frågan blivit för konkret och därmed kanske också för läst. Det är därför viktigt vid detaljplaneringen att frågan är tillräckligt belyst i ett mellankommunalt perspektiv. Frågor som har mycket stor regional påverkan och omfattar flera kommuner kan behöva belysas med ett särskilt framtaget regionalt underlag. Där man finner att frågan är av regional karaktär är det viktigt att tidigt föra en dialog med berörda kommuner.

Exempel handelslokalisering

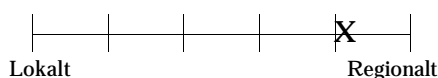
Nedan följer ett exempel på hur lokaliseringen av handel kan bedömas utifrån ovanstående kriterier. Vid bedömningen av en planeringsåtgärd kan man försöka svara på ovanstående frågor i en lättöverskådlig figur. Åtgärden placeras utifrån en bedömning på en skala från helt lokal till regional. En externhandelsetablering t.ex. medför en relativt betydande effekt regionalt då exploateringen är stor, alstrar trafik, har sämre tillgänglighet för icke bilburna o.s.v. En lokalisering av en kvarterskiosk vänder sig till närområdet, varför den inte har några nämnvärd regional påverkan, kan inrymmas i en befintlig fastighet och flera målgrupper har stor tillgänglighet o.s.v. Flera mindre handelslokaliseringar kan dock få en regional betydelse som en samlad helhet. Det är viktigt att belysa en regional fråga för att få överblick från länssynpunkt, se frågans struktur och eventuella effekter och därmed ge möjligheten att skapa balans.

Extern handelsetablering**Kvarterskiosk****Struktur**

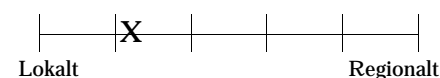
Då lokalisering av en ny externhandel har en relativt stor betydelse för den regionala handeln finns det behov av en helhetssyn på externa handelsetableringar för flera kommuner.

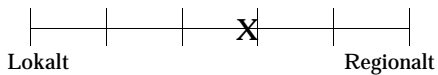
Vid lokalisering av en kvarterskiosk är det framförallt intressant att se en struktur för det omgivande området eller orten.

Effekt/påverkan

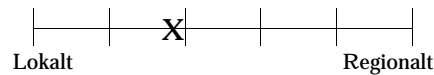
Ett externhandelscentra påverkar genom sin lokalisering, storlek och sitt stora utbud troligtvis även handeln i de intilliggande kommunerna.

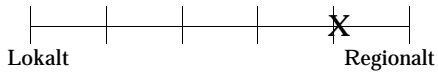
En kvarterskiosk påverkar endast det lokala området. (möjligen med undantag för om den placeras vid kommungränsen.)

Indirekt påverkan

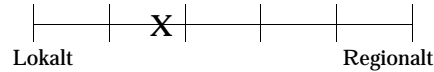
Lokalisering av extern handel medför ökad trafik, ökad miljöbelastning, behov av kollektivtrafik m.m. Då lokaliseringen troligtvis vänder sig till ett stort upptagningsområde sker den indirekta påverkan framförallt i det aktuella större området.

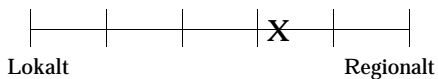
Kvarterskiosken medför även en ökad parkeringsbelastning, förmättrad säkerhet för gång- och cykeltrafikanter, boende m.m. Den indirekta påverkan sker framförallt i det intilliggande området.

Tillgänglighet

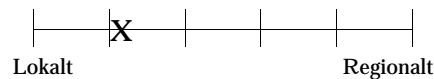
Ett externhandelsområde vänder sig framförallt till bilburna kunder vilket medför att vissa grupper har dålig tillgänglighet till området. Denna typ av lokalisering sker framförallt kring de stora tätorterna vilket gör att tillgängligheten för invånare från andra kommuner är sämre.

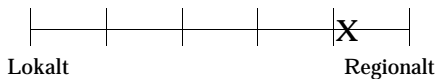
En lokalisering av en kvarterskiosk vänder sig framförallt till de boende inom området. Därmed är tillgängligheten för alla samhällsgrupper i området god.

Balans

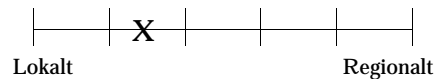
Lokalisering av ett externhandelscentra sker framförallt kring de stora tätorterna och inte i de mindre kommunerna och tätorterna. Ligger de större tätorterna relativt nära varandra kan det medföra en regional obalans.

Kvarterskiosker lokaliseras främst i olika bostadsområden. Om endast vissa områden förses med kvarterskiosk kan man eventuellt tala om en obalans inom tätorten.

Konflikt

Vid lokaliseringen av ett handelscentra kan de intilliggande kommunernas egna utbyggnadsmöjligheter och befintliga handel, påverkas, vilket kan leda till en direkt konflikt.

En kvarterskiosk kan medföra konflikter med olika motstående intressen, t.ex. konkurrens med ev. närbutik eller oväsen nära bostäder. Konflikten sker dock framförallt inom bostadsområdet eller tätorten.

Samarbetsfrågor enligt de skånska översiktsplanerna

Enligt plan- och bygglagen skall varje kommun upprätta en översiktsplan som omfattar hela kommunens mark- och vattenområden i kommunen. I översiktsplanen skall kommunen redovisa hur de allmänna intressena tillgodoses, grunddragen i den framtida användningen av mark- och vattenområden samt hur kommunen tillgodoser riksintressen. Översiktsplanens innebörd och konsekvenser skall kunna utläsas utan svårighet. Länsstyrelsen skall under samråds- och utställningsskedet yttra sig över hur planen tillgodoser riksintressena, miljö kvalitetsnormerna, samordningen av mellankommunala frågor samt hälsa- och säkerhetsaspekten. Länsstyrelsens roll i kommunens översiktsplanering är framförallt att producera och tillhandahålla planeringsunderlag och att ge råd i arbetet med ovanstående frågor samt övriga allmänna intressen.

Skånes 33 kommuner har samtliga en antagen kommuntäckande översiktsplan. Flerparten av de antagna översiktsplanerna är dock från början av 90-talet och är de första översiktsplanerna antagna efter införandet av PBL. Många av dessa är således, helt eller delvis, inaktuella. Endast fem kommuner har reviderade kommuntäckande översiktsplaner. Nästan alla kommuner är dock igång med sitt revideringsarbete och många har också kommit långt.

En gemensam brist i så gott som alla första generationens översiktsplaner är avsaknaden av det regionala och det mellankommunala perspektivet. I andra omgångens översiktsplaner tas detta upp och i vissa fall mycket föredömligt. Den mellankommunala samordningen skall redovisas och det är ett av de intressen länsstyrelsen skall bedöma i sitt granskningsyttrande. De tidiga översiktsplanerna är till stor del mera en sammanställning av bakgrundsmaterial än ett strategiskt dokument. Kommunerna har framförallt redovisat befintliga förhållanden i den egna kommunen, fram till kommungränsen. Likaså saknas analysen av kommunens roll i förhållande till intilliggande kommuner och gemensamma frågor i första generationens översiktsplaner. Det är t.ex. sällan kartorna redovisar vad som finns eller planeras utanför den egna kommungränsen.

Mellankommunala och regionala frågor enligt översiktsplaner

De översiktsplaner som är antagna efter 1997, samt de som är under revidering, redovisar alla något mellankommunalt eller regionalt samarbete. Det är dock stor skillnad på vilka frågor respektive kommun redovisar som frågor att samordna med intilliggande kommuner. Det krävs en utveckling av metoder för att arbeta med de mellankommunala och regionala perspektiven i översiktsplaneringen. Alla kommuner har motiv för att redogöra för sin planering i ett regionalt perspektiv. Motiven varierar dock med utgångspunkt från den aktuella kommunens förhållanden. På följande sida sker en genomgång av vilka frågor som behandlats ur ett mellankommunalt perspektiv i andra omgångens översiktsplaner, de som är antagna och de som förts fram till samråd hösten 2000.

Mellankommunala frågor enligt översiktsplanerna

Kommun	Gröna stråk/natur	Kollektivtrafikstråk	Handel	Vägar	Gång- och cykelväg	Järnvägar	Turism	Verksamheter/arbetsområden	Vindkraft	Vattenfrågor	Farligt gods	Lokalisering av bebyggelse	Riksintressen	Rekreatiomsområden	Transporter	IT-kommunikation	Flyg	Energi	Marknadsföring/näringsliv	Färjetrafik/hamn	Avfall	Miljöfrågor	Grushushållning	Öppna stråk/landskapsbild	Ledningsstråk/kommunikation	Avrinningsområden	VA-frågor	Offentlig service	
Helsingborg	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•					•	•				•					•	•	•	•	
Lund	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•			•	•					•	•	•				•
Åstorp		•		•		•		•				•							•										
Burlöv		•	•	•		•		•		•	•				•	•					•	•	•		•			•	•
Malmö	•	•	•	•	•	•		•	•			•					•		•	•		•							•
Lomma		•	•	•		•		•		•	•	•							•		•	•		•	•				•
Simrishamn						•																					•		
Vellinge	•	•	•	•	•	•			•						•	•			•		•								•
Landskrona	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	•	•		•									•	•	•	•	•
Höör	•	•		•	•	•	•	•		•		•		•															
Antal	6	9	7	9	6	10	3	8	5	6	3	6	2	7	3	2	2	2	3	2	3	3	2	2	5	3	3	7	

Helsingborg, Lund, Åstorp, Burlöv och Malmö har nya antagna översiktsplaner, januari 2001. Övriga ovan redovisade kommuners översiktsplaner är under samråd eller utställning. Det är framförallt kring infrastrukturfrågor som kommunerna redovisar mellankommunalt samarbete. Frågor som farligt gods och transporter redovisas endast i liten utsträckning. De frågor som Länsstyrelsen under senare tid arbetat särskilt med, t.ex. handel, miljöfrågor, vindkraft samt samplanering av bebyggelse och verksamheter, har i många fall nu fått en mera framträdande roll än tidigare. Övriga frågor redovisas endast i begränsad utsträckning.

Genomgången visar att det framförallt är inom områdena kommunikation och infrastruktur som ett samarbete finns. Det är framförallt om vägar och järnvägar det finns ett regionalt samarbete. Kommunerna har inte i någon större utsträckning tagit upp samarbeten inom övrig infrastruktur så som t.ex. försörjningsinfrastrukturen, vatten och avlopp, energi och andra ledningsstråk. Många kommuner har gemensamma bolag för energiproduktion och VA-frågor och därmed ett samarbete. Detta har dock inte alltid uppmärksammats som mellankommunalt samarbete i översiktsplanen.

Vad som framförallt gör att infrastrukturfrågorna får ett sådant starkt genomslag är att de tydligt fysiskt berör flera kommuner. Kommunerna lägger i sin planering stor vikt vid utvecklingen av vägar och järnvägar, då en god infrastruktur är en förutsättning för en framtida positiv utveckling. De närliggande frågorna, farligt gods och andra transporter, redovisas dock inte i lika stor utsträckning. Detta kan bero på att dessa frågor ofta är förenade med konflikter och att man inte har velat lyfta eventuella målkonflikter. En annan tänkbar orsak är att det saknas bra metoder för att arbeta med mellankommunala frågor som inte har en tydlig fysisk utbredning.

Natur- och grönområden går ofta över kommungränsen och förs i flera fall fram som mellankommunala frågor som kräver samarbete. Här inriktar sig arbetet framförallt på att bevara och skydda områden från exploatering, men även i ökad utsträckning på att utveckla grönstråk mellan olika naturområden. Vad som är förvånande är att endast två kommuner redovisar riksintressen, som går över kommungränsen, som regionala och mellankommunala frågor. Alla kommuner redovisar riksintresseområdena, men de ser dem inte som samverkansfrågor mellan berörda kommuner utan endast något som man samarbetar med Länsstyrelsen om. Många av riksintresseområdena berör flera kommuner och ett samarbete kring användandet av sådana områden är inte bara en sak mellan kommuner och länsstyrelse utan även mellan kommunerna. Kommunerna kan gemensamt redovisa hur man avser tillgodose ett

gemensamt riksintresse. För naturvård och grönområden finns det ett relativt bra regionalt underlag, som t.ex. naturvårdsprogram, bevarandeplaner och beskrivningarna av riksintressena. Vad som saknas är en analys och en metod för hur underlaget kan användas. Idag består underlaget nästan uteslutande av redogörelser och inventeringar.

Försörjningsfrågorna, som t.ex. avfall, grushushållning och energi, har endast få översiktsplaner tagit upp som områden för mellankommunal samverkan. Kommunerna har i dessa frågor framförallt arbetat enskilt. Ibland finns det dock en samverkan i gemensamma kommunala bolag. Att frågorna inte uppmärksammats som mellankommunala kan bero på att planeringsunderlaget i frågorna är bristfälligt. Det finns inget heltäckande aktuellt regionalt underlag för t.ex. avfall och energi. Försörjningsfrågorna har först under senare år uppmärksammats som regionala frågor.

För de frågor som inte rent fysiskt sträcker sig över kommungränsen ser kommunen ofta inte behovet av samverkan lika tydligt. Många frågor är dock sådana att de påverkar omgivande kommuner. Detta gäller t.ex. vindkraft, flyg, hamnar och energifrågor. Anläggningarna är ofta enskilda objekt och verksamheten är av den storleken att de påverkar omgivningen.

Utvecklingen av en regional fråga

Många av frågorna har först uppmärksammats som regionala under de senaste åren. Samhällsutvecklingen med nyexploatering, omstrukturering och ibland nedläggningar har medfört att många kommuner är beroende av vad som sker i andra kommuner. Varje kommun är en aktör i en många gånger gemensam bostads- och arbetsmarknad. En helhetssyn behövs för att kommunen skall kunna stärka sin position i ett regionalt sammanhang. Kommunerna brister ofta i att betrakta regionala frågor som regionala om frågan inte är ett problem för den enskilda kommunen. Många kommuner har dock en negativ befolkningsutveckling och ett vikande skatteunderlag. Här kan ett samarbete vara lösningen för en bättre överlevnad. Som en följd av detta har det skett ett ökat samarbete inom den offentliga servicen, där man ibland nu har gemensam personal, gemensam upphandling och gemensam sjukvård m.m.

Några frågor som det förekommer samverkan kring är verksamhetslokalisering, handel och till viss del vindkraft. Dessa områden har utvecklats till regionala frågor och har uppmärksammats av bl.a. Länsstyrelsen för att frammana ett ökat mellankommunalt samarbete. Den ovanstående sammanställningen av översiktsplanerna visar att frågorna i relativt stor utsträckning har beaktats. Här har behovet av samordning vuxit fram genom många små förändringar som skapat motstående intressen och konflikter. Samhällsutvecklingen har medfört att många frågor blivit mer påtagliga för kommunerna. Behovet av en helhetssyn har utvecklat frågan till en regional fråga och skapat ett behov av ett regionalt samarbete. Flera kommuner anser i enkäten t.ex. inte att handel är en mellankommunal fråga, men har ändå redovisat den som en sådan fråga i översiktsplanen. Generellt saknas dock allt för många mellankommunala och regionala frågor i översiktsplanen. Det kan samtidigt konstateras att underlagsmaterialet för de regionala frågorna är bristfälligt. Länsstyrelsen avser att tydliggöra det regionala perspektivet för olika frågor, genom att aktualisera och bygga ut planeringsunderlaget.

Det, enligt enkäten, önskade samarbetet kring offentlig service och för verksamhetslokalisering har troligtvis med befolkningsminskningen i kommunerna att göra och den därav ökade svårigheten att upprätthålla en tillfredställande servicenivå. Man kan konstatera ett ökat utbyte mellan kommunerna inom den offentliga sektorn. Detta gäller t.ex. skola, bibliotek, och sjukvård. Däremot är det svårt för kommunerna att kontrollera eller direkt planera för basutbudet av service t.ex. post, apotek samt mat- och klädaffärer. Att det är så få som redovisar att de önskar samarbete kring offentlig service kan vara ett uttryck för att kommunen endast kan påverka lokaliseringen i liten grad. Inom den kommunala offentliga verksamheten som t.ex.

skola, primärvård och äldreomsorg har dock den mellankommunala samverkan ökat. Bland de små kommunerna fördelas de kommunala resurserna om och för att kunna upprätthålla servicenivån går kommunerna samman. För de stora kommunerna handlar det framförallt om att kunna erbjuda service till de små kommunerna vid behov. Det finns i dagsläget inte något direkt regionalt underlag för den offentliga servicen.

Några mellankommunala områden som helt saknas i översiktsplanerna är de areella näringarna, stora opåverkade områden, kust och hav, ekologiskt känsliga områden, fritidsändamål, sociala aspekter i planeringen samt till viss del kulturmiljöer och civil beredskap. Dessa områden har bl.a. genom samhällsutvecklingen utvecklats till regionala frågor men även genom en indirekt påverkan från andra områden. För flera av dessa frågor finns det inte heller ett tillräckligt bra regionalt planeringsunderlag. Det underlag som finns är faktasammanställningar med liten eller ingen bearbetning av materialet. Länsstyrelsen har under året tagit fram ett regionalt underlag om stora opåverkade områden som också omfattar en analys. Underlaget har än så länge inte fått något genomslag i översiktsplanerna. Det är en viktig uppgift för Länsstyrelsen att bearbeta befintligt material och göra relevanta analyser. Inom vissa områden finns det underlag som inte utnyttjas av kommunerna, det gäller t.ex. kulturmiljö, jordbruk och skogsbruk.

Infrastruktur och kommunikationer upptar en stor del av den kommunala översiktsplaneringen och planeringen för andra verksamheter får ofta underordna sig infrastrukturen. De sociala frågorna ses sällan som regionala och det är vanligt att de inte behandlas alls. Dessa frågor är dock av stor betydelse för en attraktiv miljö och en hållbar utveckling. Det är många av de allmänna intressena som inte behandlas ur ett mellankommunalt perspektiv i översiktsplanerna.

Att ta med sig

Det mellankommunala och regionala perspektivet har oftare tagits upp i översiktsplanerna under senare delen av 90-talet än tidigare. Medlemskapet i EU och Öresundsbons tillkomst kan ha stimulerat kommunerna till detta. Även den allmänna samhällsutvecklingen har medfört ett större behov av att samverka. Kommunerna ser nya möjligheter när man ser sig själv som en del i en region.

Det är framförallt kring infrastruktur och grönområden som kommunerna samarbetar. Dessa intressen löper fysiskt genom flera kommuner och det finns ett bra regionalt planeringsunderlag. Många andra av de allmänna intressena fortsätter inte fysiskt in över kommungränserna vilket kan vara orsaken till att de inte uppfattas som mellankommunala. Flera frågor som Länsstyrelsen har marknadsfört som regionala börjar nu få genomslag i kommunernas planer. Detta gäller t.ex. handel och vindkraft. Det krävs ett förbättrat planeringsunderlag som stöd för fler frågor som är att betrakta som regionala.

Det är den sammanlagda effekten av ett intresse som berör två eller flera kommuner som avgör om frågan är av regional karaktär. Ett enskilt objekt eller intresse behöver inte vara regionalt. Den sammanlagda effekten av flera objekt eller aspekter kan dock bli av regional karaktär. Det är ofta först då kommunerna upplever en fråga som ett problem som frågan uppmärksammas i ett regionalt sammanhang.

Översiktsplanerna brister ofta i redovisningen av intressen som inte har en fysisk utbredning. Detta gäller t.ex. de sociala aspekterna, energifrågor, turism samt många miljöfrågor. Det är först på senare tid dessa frågor börjat behandlas som mellankommunala och regionala frågor. Sammantaget kan konstateras att det i många frågor som är mellankommunala/regionala idag saknas ett bra och tydligt planeringsunderlag.

Kommunala samarbeten- pågående och framtida

För att få en överblick över det kommunala samarbetet skickades en enkät ut till stadsbyggnadskontoren och kommunstyrelserna i samtliga kommuner i länet. Enkäten omfattade också frågor om Länsstyrelsens planeringsunderlag och framtida roll. (Enkät se bilaga)

Kommunens enkätsvar visar på en stor variation av både pågående och framtida önskade samarbetsfrågor. Det är stor skillnad på hur utförligt kommunerna har svarat. Enkäten ger därför bara en överblick över vilka frågor kommunerna samarbetar kring, inte vilken kommun som samverkar med vilken i de enskilda frågorna. Av Skånes 33 kommuner har 31 svarat.

I enkäten ställdes också frågan om kommunerna har gemensam personal med någon annan kommun, framförallt inom området fysisk planering. Syftet med frågan var att se om gemensam personal medför att kommunerna har ett tätare samarbete också i andra frågor. Svarsunderlaget har i denna fråga varit litet, vilket gör att det är svårt att dra några säkra slutsatser. I de fall där kommunerna svarar att de har gemensam personal gäller det främst områdena räddningstjänst, renhållning, energirådgivning, ekologi och fysisk planering.

Pågående samarbeten

Resultatet av enkäten visar att många av de Skånska kommunerna samarbetar i någon form. Det rör sig dels om mellankommunalt samarbete, dels samarbete inom olika EU-projekt och samverkansgrupper för speciella frågor. Den mest framträdande samarbetsfrågan är infrastruktur. Infrastruktur går ofta över kommungränserna och frågan är av mycket tydlig regional karaktär. En viktig faktor är också att infrastrukturfrågorna har aktiva aktörer på den regionala nivån och att det finns ett fungerande planeringsunderlag.

Många kommuner uppger också att de samarbetar kring natur- och vattenfrågor. Inom vattenområdet samarbetas det t.ex. kring vattenvård, grundvatten och kustzonen. Inom naturområdet nämns bl.a. naturvård, rekreation och grönsstruktur. Det är dock svårt att säga hur många som samarbetar kring en specifik fråga inom vattenområdet eller naturområdet. Det är vanligt att kommunerna inte anser att diskussioner med intilliggande kommuner i samband med översiktsplaneringen är ett samarbete och därför inte tagit upp detta i enkätsvaren. De samarbeten som har tagits upp är ofta av karaktären projektgrupper för ett speciellt projekt. Det finns säkert flera sakfrågor inom bl.a. området natur som i enkäten inte förts fram ur ett mellankommunalt eller regionalt perspektiv men där samarbeten pågår.

I övriga frågor är det mindre än hälften av kommunerna som samarbetar. För t.ex. avfalls-, energi- och kulturmiljöfrågor är det endast en tredjedel som svarat att det finns ett samarbete. För övriga frågor är det ännu färre. Några kommuner framför att de samarbetar om kommunal upphandling, skola och annan kommunal offentlig service. Det ökade samarbetet kring dessa frågor är bl.a. en effekt av minskade resurser och kravet på effektivisering.

De frågor som redovisas som samarbetsfrågor i enkäten motsvarar i stort sett de tidigare redovisade mellankommunala frågorna i översiktsplanerna. Samma frågor som är underrepresenterade eller saknas i översiktsplanerna, saknas eller redovisas i lika liten utsträckning i enkäten. Huvuddelen av dessa frågor är sådana som inte har en fysisk utbredning över kommungränserna.

På följande sidor redovisas kommunernas enkätsvar kring samarbetsfrågor i figurer. Svaren kan tolkas som de frågor som kommunerna anser viktiga och vad som är aktuellt just nu. Det är dock intressant att konstatera vilka frågor som det inte samarbetas kring alls. Detta gäller t.ex. frågor som berör farligt gods, miljöfrågor, naturhushållning och delvis offentlig service.

Pågående samarbeten enligt enkät

AVFALL

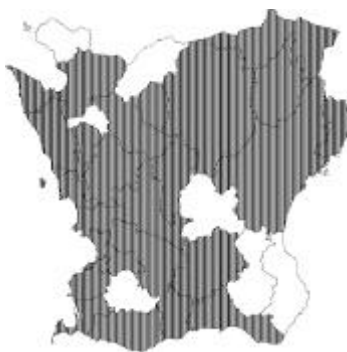
DATA/KOMMUNUPPHANDLING

BOSTÄDER

ENERGI

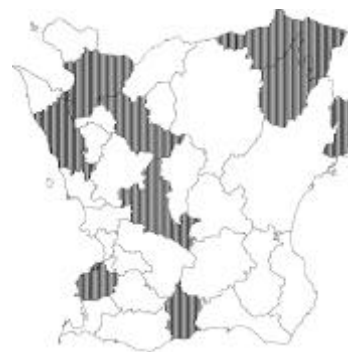
INFRASTRUKTUR

KULTUR

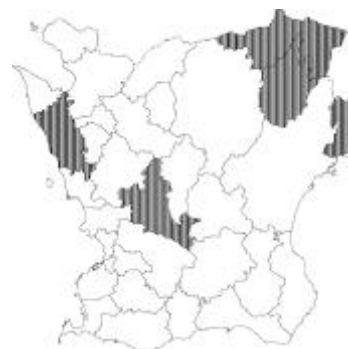
"MJUKA FRÅGOR"

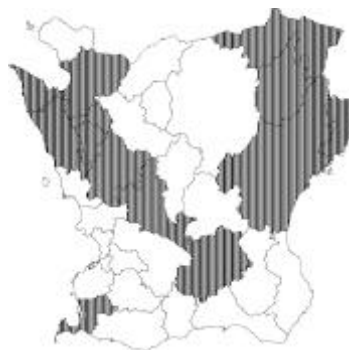
NÄRINGS LIV

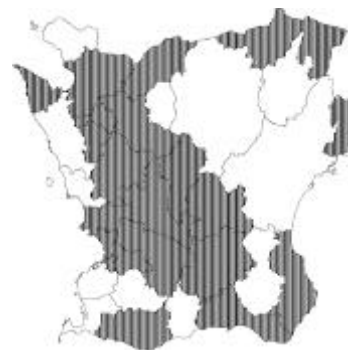
NATUR

RÄDDNINGSTJÄNST

TURISM

VATTEN

Ovanstående figurer redovisar pågående samarbeten. Figurerna är indelade i teman och innehåller därför kommunernas variationer av svar. Det är framförallt kring infrastruktur-, vatten- och naturfrågor kommunerna anser att de samarbetar. Dessa frågor går fysiskt över kommungränserna och uppfattas därför naturligt som mellankommunala. Inom området "Mjuka frågor" redovisas bl.a. utbildning, jämställdhet och integration.

Framtida samarbetsfrågor

Trots att det redan i stor utsträckning samarbetas kring infrastrukturfrågor, visar enkäten på ett starkt önskemål om ett ökat samarbete kring infrastrukturfrågor. Området är utpekad av en majoritet av kommunerna. Flera av de föreslagna frågorna är redan idag föremål för samarbete men det finns också förslag på nya samarbetsområden. Efter området infrastruktur är det områdena natur, miljö och näringsliv som kommunerna vill ha ett ökat samarbete inom. Övriga frågor så som t.ex. vatten, vindkraft, bebyggelse och handel är det endast få kommuner som för fram.

Det pågår redan idag ett samarbete inom många av de områden som kommunerna föreslår som framtida samarbetsområden. Detta kan eventuellt tolkas som att det finns behov av nya och tydligare samverkansformer. Nya samarbetsformer och utvecklade arbetsmetoder kan driva samarbetsfrågorna framåt.

Inom infrastrukturområdet finns det ett bra regionalt underlag men för flera av de andra föreslagna samarbetsfrågorna saknas det ett sådant. De föreslagna samarbetsfrågorna tar utgångspunkt i den egna kommunens situation och hur frågorna förhåller sig till grannkommunerna. Frågorna har inte övervägts i ett större regionalt perspektiv. Detta gäller bl.a. handel, avfall, energi och bebyggelse. Det saknas ett tillfredsställande underlagsmaterial för dessa frågor i ett regionalt perspektiv. Enkätsvaren pekar på en önskan om ett sådant förbättrat underlag.

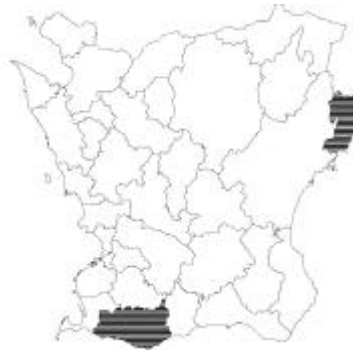
Flera av de föreslagna frågorna har blivit uppmärksammade som regionala först under senare år. Tidigare har frågor som bl.a. handel, lokalisering av bebyggelse och avfall inte diskuterats med intilliggande kommuner i den översiktliga planeringen. Samhällsutvecklingen, med starkt exploateringsstryck samt ökad miljömedvetenhet, har medfört ett behov av att se flera områden i ett större regionalt perspektiv. Kommunerna blir ofta inte aktiva i det regionala arbetet förrän frågan blivit ett problem för den enskilda kommunen.

Enkätsvaren pekar på ett önskemål om ökat samarbete kring miljöfrågor och begreppet "en hållbar utveckling". Dessa frågor har fått en ökad uppmärksamhet i hela samhället bl.a. genom regeringens fokusering på miljöarbetet och den hållbara samhällsutvecklingen. Begreppet hållbar utveckling omfattar många olika områden men framförallt hur vi hanterar våra naturresurser. Genom arbetet med bl.a. miljöbalken och miljömålen kommer allt kommunalt och regionalt samarbete att behöva ett förhållningssätt till den hållbara utvecklingen. Det finns således ett behov av ett bättre underlagsmaterial som stöd för den hållbara utvecklingen. Detta betyder att underlaget för alla delområden som berör hållbar utveckling måste förbättras.

Av de föreslagna framtida frågorna är det endast få som redovisas som samarbete av intill varandra liggande kommuner. Detta indikerar att det i dagsläget inte finns en gemensam dialog mellan intilliggande kommuner. Hade en bra mellankommunal samverkan funnits hade det varit naturligt att samma fråga tagits upp av flera intilliggande kommuner. Kommunerna har olika förutsättningar och utgångspunkter och därför prioriterar de olika. En annan förklaring kan vara att en dialog mellan kommunerna om samarbete kring dessa frågor saknas. Dialogen uppstår ofta först när frågan blivit ett problem. Endast få samarbeten har satts igång i strategiskt och förebyggande syfte. Kommunerna har t.ex. inte diskuterat farligt gods, handel och vindkraft i någon större utsträckning, utan varje kommun har än så länge planerat var för sig i dessa frågor.

Länsstyrelsen anser att regionalt samarbete behövs för frågor som t.ex. handel, vindkraft och bostadsförsörjning. Kommunerna är inte alltid av samma uppfattning. Det finns ett konkurrensförhållande mellan kommunerna som gör att man ofta driver en fråga som kanske på kort sikt kan förefalla bra för den egna kommunen men som i ett regionalt sammanhang hade fått en annan lösning. En del frågor är kontroversiella och kommunerna drar sig för att ta upp dem i ett mellankommunalt sammanhang för att de inser problemen med att lösa dem.

Framtida samarbetsfrågor enligt enkät

AVFALL

BOSTÄDER

ENERGI

FARLIGT GODS

HANDEL

INFRASTRUKTUR

MILJÖ

NÄRINGSLIV

NATUR

ÖVERSIKTSPLANER

VATTEN

VINDKRAFT

Ovanstående figurer redovisar kommunernas enkätsvar om förslag till framtida samarbetsfrågor. Figureterna är indelade i teman. Samarbete om infrastruktur är den dominerande frågan. Det pågår idag samarbete om infrastrukturfrågor på såväl mellankommunal och som regional nivå. Det finns stora förväntningar på att välutbyggd infrastruktur skall ge kommunerna en god utveckling. Önskemålet att även i framtiden samarbeta kring infrastrukturfrågor har naturligtvis också att göra med att infrastruktur fysiskt fortsätter över kommungränserna. Övriga föreslagna frågor förs endast fram av få kommuner. De föreslagna frågorna tas upp av kommuner spridda över hela Skåne och samma frågor redovisas inte i någon större utsträckning av intilliggande kommuner. Troligtvis saknas dialogen mellan kommunerna om behovet av att samarbeta om dessa frågor. Kartbilden visar på ett slående sätt hur stora bristerna är och hur stort behovet är av insatser för att förbättra samarbetet och få till stånd det tidiga och strategiska gemensamma arbete som krävs för att åstadkomma en hållbar utveckling i Skåne.

Att ta med sig

Det är kring de stora övergripande frågorna som t.ex. infrastruktur, vatten och natur som kommunerna idag framförallt samarbetar. Dessa frågor fortsätter fysiskt över kommungränserna och det finns ett förhållandevis bra regionalt underlag. Andra frågor som behandlas över kommungränserna handlar om kommunal service t.ex. kommunal upphandling, utbildning och räddningstjänst. Att dessa frågor blivit föremål för samarbete har sin bakgrund i besparingar och effektivisering. För de frågor som inte fysiskt fortsätter in i grannkommunen pågår det inte lika stort samarbete.

Många av de pågående samarbetena behandlar ett konkret område eller en aktuell konflikt. Kommunerna för i regel inte en dialog om allmänna gemensamma frågor. Betydande för om det finns ett samarbete kring en fråga är att det finns ett regionalt underlag, drivande aktörer, att Länsstyrelsen

har uppmärksammat frågan som regional eller att kommunerna själva ser fördelar med att samarbeta.

De frågor som förs fram som tänkbara/önskvärda framtida samarbetsfrågor är delvis de samma som man redan samarbetar om. Önskemål om samarbete kring infrastrukturfrågor dominerar. För övriga frågor är det mindre än hälften, eller ännu färre, som vill ha ett ökat samarbete. Kommunerna har föreslagit samarbetsfrågor utifrån sina egna förutsättningar och prioriteringar. Frågorna verkar inte vara föremål för diskussion mellan intilliggande kommuner, vilket avspeglas i kartbilderna.

Den främsta anledningen till önskemålet att samarbeta i en viss fråga verkar vara att frågan är ett aktuellt problem för den egna kommunen. Kommunerna samarbetar framförallt för att man kan se en klar vinst för den egna kommunen, inte för att lösa problemen i ett regionalt perspektiv.

Synpunkter och önskemål om Länsstyrelsens insatser

I enkäten till kommunerna ställdes även frågor om Länsstyrelsens insatser, planeringsunderlag och framtida samarbete. Länsstyrelsen ville med enkäten få kommunernas synpunkter på hur det mellankommunala och regionala samarbetet fungerar idag, men framförallt på vad som saknas i samarbetet. De flesta av kommunerna är intresserade av ett utökat samarbete både med varandra och med Länsstyrelsen. Några kommuner visar en osäkerhet och ibland ett ifrågasättande av Länsstyrelsens roll i det regionala samarbetet. Några kommuner anser att Länsstyrelsen inte skall initiera projekt/regionala analyser utan att den uppgiften framförallt faller på Region Skåne. Enkätsvaren visar således att det för vissa kommuner är oklart hur rollfördelningen är mellan Region Skåne och Länsstyrelsen inom området fysisk planering. Flera kommuner påpekar dock att framtida mellankommunalt, och framförallt regionalt samarbete, bör ske mellan alla parter, kommunerna, Länsstyrelsen och Region Skåne.

Länsstyrelsens planeringsunderlag

En av Länsstyrelsens uppgifter är att tillhandahålla aktuellt planeringsunderlag till kommunerna. Flera av kommunerna påpekar att Länsstyrelsens tillgängliga planeringsunderlag är bra men att det är svårt att veta vad som finns. Länsstyrelsens regionala planeringsunderlag upplevs inte som tillgängligt, då det saknas en sammanställning. Några få kommuner har inte utnyttjat Länsstyrelsens planeringsunderlag och vet därför inte vad som har producerats fram till idag. Flertalet av kommunerna anser att tillgängligheten till planeringsunderlaget bör förbättras. Önskemål framförs om att så mycket material som möjligt skall finnas i digital form. En sammanställning behöver också göras över digitalt tillgängligt material.

Av enkäten framgår önskemål om ett förbättrat utbyte mellan Länsstyrelsen och kommunerna av olika material. Länsstyrelsen bör förbättra förmedlingen av material till kommunerna men det finns även ett behov av att kommunerna förmedlar och informerar Länsstyrelsen om sitt material. Mycket av det material som Länsstyrelsen arbetar fram grundar sig på det material som finns hos kommunerna och detta måste därför vara tillgängligt för Länsstyrelsen, för att hålla underlaget aktuellt och fullständigt.

Kommunerna har pekat på behovet av ett bättre underlag för riksintressena, ESDP, vindkraft samt avfall. För riksintressena är det framförallt en beskrivning av värdena i de utpekade områdena som efterfrågas. Det har också framförts önskemål om underlag om naturhushållningsplaner, hälsoskydd samt befolknings- och sysselsättningsutveckling. För flera av de utpekade områdena finns ett planeringsunderlag, vilket dock är bristfälligt. Kommunernas svar visar också på ett önskemål om ett mer användarvänligt material.

Länsstyrelsen skall också till kommunerna tillhandahålla andra statliga myndigheters underlag av relevans för planeringen. I enkätsvaren finns ett önskemål om ett förbättrat material från Vägverket och Banverket, främst en aktualisering av både det analoga och det digitala planeringsunderlaget.

Länsstyrelsens framtida arbete

I enkäten ställdes också frågan om vilka projekt och analyser Länsstyrelsen bör arbeta med i framtiden. Flertalet har framfört att Länsstyrelsens uppgift skall vara, så som lagen föreskriver, att ansvara för de statliga intressena, tillhandahålla aktuellt planeringsunderlag, samordna kommunerna och stödja mellankommunal samverkan. Några kommuner har berört rollfördelningen mellan Länsstyrelsen och Region Skåne. Några kommuner har ansett att analyser av regional karaktär mer är ett arbete för Region Skåne, andra menar att det är Länsstyrelsen som har uppgiften att initiera och medverka i olika regionala projekt. Bland de förslag på frågor som framförts som Länsstyrelsens uppgifter finns även frågor som Region Skånes idag ansvarar för t.ex. befolkningsutveckling och infrastrukturplanering. Enkätsvaren pekar på att det är oklart för kommunerna vilka frågor som är Länsstyrelsens respektive Region Skånes ansvar.

Flertalet av kommunerna är intresserade av ett ökat regionalt samarbete över lag. Några kommuner anser dock att det finns ett tillräckligt samarbete i dagsläget och att det därmed inte finns behov av mer samarbete. De kommuner som har ifrågasatt rollfördelningen mellan Länsstyrelsen och Region Skåne anser att ett ökat samarbete är intressant framförallt med Region Skåne. Andra kommuner anser dock att det är viktigt att ett samarbete sker på flera nivåer och med både Länsstyrelsen och Region Skåne. Här kommer också samarbetskommittéerna in som en viktig samarbetsnivå.

Förslag på frågor som Länsstyrelsen bör arbeta med enligt enkäten:

- Frågor inom det statliga ansvars- och kompetensområdet
- Utveckla samordningsfunktionen
- Lägga samman översiktsplanerna
- Riksintressena, bl.a. utveckla beskrivningarna
- Tillhandahålla/tillgängliggöra planeringsunderlag
- Befolkningsutveckling
- Inventering och analys av markanvändning ur ett regionalt perspektiv
- Handel
- Grönstruktur och rekreation
- Hushållning med naturresurser
- Grushushållningsplan
- Täkter
- Vattenplanering- grundvatten
- Kommunikationer/infrastrukturplanering
- Kommunikationers påverkan på befolkningsutveckling
- Farligt gods och transporter
- Bredband
- Miljöanalyser
- Miljövårdsprogram
- Naturvårdsplanering
- Natur och Kultur
- Vindkraft
- Energifrågor- allmänt
- Avfall
- Kustzon
- Skatteregler DK-S
- Byggnadstradition
- Övergripande regionala frågor
- Erfarenhetsöverföring
- Stödja regional utveckling

Många av de föreslagna frågorna arbetar Länsstyrelsen redan med idag t.ex. riksintressena, miljövårdsprogram och att tillhandahålla planeringsunderlag till kommunerna. Här finns dock brister t.ex. värdebeskrivningarna av riksintressena och förmedlingen av materialet till kommunerna. För ett antal andra frågor som t.ex. bredband, kustzonen, vindkraft och handel har arbetet påbörjats med att förbättra det regionala planeringsunderlaget. I sådana samarbeten kan kommunerna påverka hur materialet skall se ut för att det skall vara till bästa nytta i det kommunala planeringsarbetet. Länsstyrelsen arbetar också med flera av de andra föreslagna frågorna t.ex. täkter, avfall och vattenfrågor.

Bland de frågor som föreslås och som Länsstyrelsen inte arbetar med i dagsläget kan nämnas att lägga samman översiktsplanerna, kommunikationernas påverkan på befolkningsutvecklingen, inventering och fakta kring markanvändningen regionalt samt den skånska byggnadstraditionen.

De föreslagna områdena befolkningsutveckling, infrastruktur och skatteregler faller inte inom Länsstyrelsens ansvarsområden. Region Skåne har övertagit arbetet med befolknings- och sysselsättningsprognoser samt även den regionala infrastrukturplaneringen och därmed faller dessa frågor under Region Skånes ansvar.

Att ta med sig

Det har varit svårt för kommunerna att komma med förslag på framtida behov av planeringsunderlag och synpunkter på befintligt material eftersom många inte känner till vad som finns. Behovet av en sammanställning av materialet är stort. Det är också viktigt att det blir mer lättillgängligt, exempelvis via Länsstyrelsens hemsida.

Både för de föreslagna framtida samarbetsfrågorna och framtida frågor för Länsstyrelsen att arbeta med är sådant som kommunerna anser att det saknas planeringsunderlag för. Många av frågorna har tidigare uteslutande behandlats på kommunal nivå, men nu finns det ett behov av att få en regional helhetssyn. Länsstyrelsen har redan till viss del påbörjat utvecklingen av planeringsunderlaget för t.ex. vindkraft, avfall och grönstruktur. När nu också kommunerna pekar på behovet av ett regionalt underlag bör arbetet för dessa frågor prioriteras. Uppmärksamhet måste riktas mot vilka frågor som är regionala redan i ett tidigt stadie. Många konflikter och problem skulle därigenom kunna undvikas.

Några av enkätsvaren framför att Länsstyrelsen skall tillhandahålla det regionala underlaget men inte genomföra analyser eller rekommendationer. Andra svar speglar behovet av en mer aktiv roll för Länsstyrelsen i arbetet med de regionala frågorna. De många olika förslagen på frågor att hantera i ett regionalt sammanhang visar på bristen i planeringsunderlaget och behovet av att Länsstyrelsen är en aktiv part i arbetet.

Av enkäterna framgår det att det finns en osäkerhet kring rollfördelningen mellan Länsstyrelsen och Region Skåne för bl.a. fysisk planering. I svaren föreslås uppgifter för Länsstyrelsen som är Region Skånes ansvarsområde samtidigt som några anser att Region Skåne skall ha allt regionalt ansvar. Länsstyrelsen har en lagstadgad roll att tillhandahålla ett regionalt planeringsunderlag samt att rapportera till regeringen om tillståndet i länet. Det är således Länsstyrelsens ansvar att göra regionala analyser. Många av enkätsvaren efterfrågar en redovisning och förtydligande av rollfördelningen.

Länsstyrelsens framtida arbetsuppgifter

Några viktiga arbetsuppgifter framöver är samarbetsfrågor i Öresundsregionen, ESDP, habitatarbetet med en hållbar utveckling samt regionaliseringen av miljökvalitet-smålen. Dessa frågor är stora och övergripande och många pågående och nya projekt kommer att behöva förhålla sig till de mål och strategier som blir ett resultat av dessa övergripande arbetsuppgifter.

En förutsättning för att Länsstyrelsen i Skåne skall kunna göra ett gott arbete är att det interna arbetet ses över. Det finns idag ingen sammanställning över det arbete som har gjorts eller den kunskap som finns inom Länsstyrelsen. För att undvika att arbete läggs ner på kunskap som redan finns har Länsstyrelsen påbörjat ett arbete med en sådan sammanställning samt ett system för att göra detta tillgängligt, en kunskapsdatabas. I följande avsnitt ges förslag på vad Länsstyrelsen kan förbättra i det interna arbetet, men även i kontakten med kommunerna och andra aktörer.

Det interna arbetet

För att kunna förbättra servicen till kommunerna kommer Länsstyrelsens interna arbete att ses över. Den interna informationen måste förbättras, det tvärspektoriella arbetssättet behöver ökas och Länsstyrelsen behöver arbeta mer med förebyggande åtgärder. Nedan följer några förslag på hur arbetet kan förbättras. Förslagen omfattar såväl konkreta åtgärder som ej helt färdigformade idéer.

- Tydliggöra Länsstyrelsens underlagsmaterial.

Enkätsvaren visade att planerarna i kommunerna inte alltid har klart för sig vad som ingår i det regionala planeringsunderlaget. Det finns inte heller en samlad kunskap om vad som finns på Länsstyrelsen. Den sammanställning som finns omfattar endast material som är producerat efter sammanslagningen av länen 1997. Mycket relevant fakta finns också i det material som producerats tidigare. Därför har ett projekt satts igång med att bygga en kunskapsdatabas för hela Länsstyrelsen. Projektet omfattar en inventering av allt material och den samlade kunskapen som finns inom Länsstyrelsen.

- Göra de olika sakområdena inom Länsstyrelsen uppmärksamma på vad som är relevant för den fysiska planeringen.

Länsstyrelsens olika verksamheter är inte alltid medvetna om det egna materialets relevans för andra verksamheter t.ex. den fysiska planeringen. Dels finns det färdigt material som skulle kunna användas direkt och dels finns det material som genom att sammanställas och analyseras skulle bli ett värdefullt regionalt planeringsmaterial. Ett bra planeringsunderlag kräver en god kunskap och insikt om Länsstyrelsens roll för den fysiska planeringen hos alla verksamheter på Länsstyrelsen.

- Belysa vilka projekt som pågår inom de olika sakområdena internt på Länsstyrelsen.

Det pågår ett antal olika projekt inom Länsstyrelsens olika sakområdena vid sidan av det ordinarie arbetet med tillsyns-, tillstånds- och stödverksamhet. Varje verksamhetsområde har överblick över vad som produceras inom det egna sakområdet och vad som planeras. Informationen mellan verksamhetsområdena är begränsad. Detta bör förbättras. De olika verksamhetsområdena kan då lättare stödja varandra samt skapa förutsättningar för att undvika dubbelarbete.

- Utveckla det tvärspektoriella, förebyggande och analyserande arbetet.

Länsstyrelsen är ett tvärspektoriellt organ med tolv olika sakområden. Det tvärspektoriella arbetet bör ges ett ännu större utrymme än det har idag. Genom att arbeta förebyggande med analyser och tvärspektoriella projekt ges en bättre möjlighet för helhetssyn. Med tidig dialog och kunskapsförmedling underlättas såväl kommunernas som Länsstyrelsens arbete och problem och konflikter kan undvikas. Dialog i ett tidigt skede medför att både Länsstyrelsen och kommunerna tidigare blir klara över vilka redovisningar som är nödvändiga och kompletteringar i efterhand kan

undvikas. Länsstyrelsens planfunktion arbetar nu medvetet med tidiga samråd och träffar alla kommuner minst två gånger per år, de större minst 4 gånger per år. Därtill deltar kommunerna regelbundet i planmötet och speciella projektorganisationer har bildats för att ta hand om stora och komplicerade ärenden.

Det finns ett antal bra exempel på utåtriktat och förebyggande arbete i redan pågående projekt på Länsstyrelsen. Fiskefunktionen arbetar tillsammans med miljöenheten med att ta fram ett register med alla biologiska uppgifter och publikationer om våra kustområden. I arbetet med t.ex. vattenärenden och miljökonsekvensbeskrivningar kan detta register erbjuda planeringsunderlag. Med ett bra sådant register skapas förutsättningar för planer, miljökonsekvensbeskrivningar och ansökningar att bli mer kompletta än vad fallet är idag. Möjligheten att utveckla denna metod för andra områden bör ses över.

- Slutföra arbetet med en katalog över Planfunktionens underlagsmaterial i samhällsplaneringen- det s.k. PLUS-materialet

På planfunktionen finns ett bibliotek med det material som har relevans för den fysiska planeringen i Skåne. Detta måste göras känt och tillgängligt på ett bättre sätt. Det framgick av enkäten att innehållet i detta bibliotek är relativt okänt ute i kommunerna. Osäkerheten om vad som finns gäller både det analoga materialet och det digitala materialet. En katalog över det regionala planeringsunderlaget kommer att vara färdig under början av år 2002. Katalogen och materialet skall framförallt göras tillgängligt via Länsstyrelsens hemsida så att varje kommun kan hämta hem materialet. När detta är gjort kan en ny enkät ge ett mer detaljerat svar på kommunernas synpunkter och önskemål om planeringsunderlaget.

I det fortsatta arbetet med planfunktionens PLUS-katalog kommer bl.a. "Kalmar modellen" att vara en förebild. Kalmar läns katalog är främst en sammanställning av tillgängligt material från olika sakområden, men också en sammanfattning av relevanta lagtexter, Länsstyrelsens arbete och synpunkter, anspråken på riksintressena samt vem man skall kontakta på myndigheten. Katalogen är en sammanställning över vad som finns på Länsstyrelsen och var mer information kan hämtas.

- Tydliggöra vilket material som finns digitalt.
- Länsstyrelsen i Skåne har kommit långt i sitt arbete med det digitala planeringsunderlaget. Arbetet har dock bedrivits relativt "fritt", där de olika verksamhetsområdena tagit egna initiativ. Detta har givit material av olika karaktär och med olika noggrannhetsgrad. Materialet har nu setts över för att göra det standardiserat och samtidigt har rutiner utarbetats för hur det digitala materialet skall produceras. En överblick över vilket material som finns saknas dock, liksom en instruktion över hur det skall användas. Detta skall utarbetas och göras tillgängligt för kommunerna.

Eventuella kostnader för att få tillgång till det digitala materialet måste utredas. Flertalet enkätsvar redovisar önskemål om att så mycket material som möjligt bör föreligga digitalt. Det finns dock problem med att leverera det digitala materialet då många kommuner inte själva vet vilket koordinatsystem och vilka program de använder. Länsstyrelsen bör också förbättra de interna rutinerna för att informera om nytt material.

- Förbättra utformningen av intranätet, Skånet

Länsstyrelsens intranet, Skånet, är till för den interna informationen. Det är idag dock endast en liten del av den intressanta/nödvändiga informationen som förs fram här. Detta måste utnyttjas i högre grad.

- Kodning av planer

För att kunna följa utvecklingen i länet arbetar planfunktionen med att ta fram ett förslag till att koda alla planer som handläggs utifrån vilka frågor som varit aktuella i planen. I förslaget finns tankar om att bl.a. koda nuvarande markanvändning samt planerad framtida markanvändning. Detta kan ge kunskap som sedan kan bli föremål för analys, vilket i sin tur kan ge ett värdefullt underlag för den regionala planeringen.

- Statistik

Mycket av den kunskap som tas fram på Länsstyrelsen skulle genom att bearbetas och sammanställas ge relevant statistik och information. Detta gäller t.ex. täktillstånd, arealstöd, bostadsenkäter m.m. Det finns ingen samlad kunskap om vilken statistik som redan finns inom Länsstyrelsen och därför är det nu svårt att identifiera vilken statistik som ytterligare behövs. Detta skall göras.

- Utforma ett "startpaket" inför den översiktliga planeringen.

För att underlätta kommunernas arbete med fysisk planering och underlätta arbetet för Länsstyrelsens planhandläggare finns önskemål om att arbeta fram ett "startpaket" för översiktsplanering. Det skulle utgöras av en sammanställning över det regionala planeringsunderlaget, inspirerande och relevant litteratur samt andra idéer och synpunkter som kan vara till nytta i översiktsplanearbetet. En sådan sammanställning är särskilt påkallad inför kommunernas aktualitetsförklaringar av översiktsplanerna.

- Tidiga och fler möten med kommunerna.

Planfunktionen har påbörjat ett förändrat arbetssätt genom att förbättra och utveckla tidiga samråd. Dessa samråd ger möjlighet att tidigt belysa och föra dialog för att därmed undvika problem i senare skeden. Förhoppningen är att detta också medför färre överklagade planer.

- Tips och länkar på hemsidan.

Länsstyrelsens hemsida bör utvecklas till att innehålla allt material och all information som kommuner och enskilda är i behov av. På hemsidan finns idag mycket information från vissa verksamhetsområden, samtidigt som det behövs en komplettering från andra. De enskilda verksamhetsområdena ansvarar för uppdateringen av

hemsidan. Detta måste framöver göras mer likartat och kontinuerligt. På hemsidan bör det även finnas tips på bra litteratur och länkar till annan relevant information för fysisk planering. Det är viktigt att kontinuerligt uppdatera hemsidan med vad som är på gång, personalförändringar, nya regler samt nyheter i lagstiftningen. Hemsidan bör även informera om utbildningar, seminarier, nya rapporter, andra länkar m.m.

- Utveckla idéskrifter som komplement till rapporterna.

Idéer, goda exempel och inspirationsmaterial i tidiga skeden kan underlätta både planarbetet och handläggningsarbetet. Tidig kunskap kan göra att senare kompletteringar och extra arbete undviks.

- Komplettering av annat antaget kommunalt material.

Kommunerna är skyldiga att skicka in antagna översiktsplaner till Länsstyrelsen. Kommunerna arbetar också fram andra strategiska program och planer som har relevans för den kommunala planeringen. För att lättare få en helhetssyn och ett bättre underlag bör även övrigt antaget material finnas på Länsstyrelsen. Sådant material är t.ex. grönplaner, kulturmiljöplaner, bostadsförsörjningsprogram, vattenvårdsprogram, miljövårdsprogram, trafikplaner m.m. Det kan vara bra för alla kommuner att veta att allt antaget material från alla Skånes kommuner finns hos Länsstyrelsen. Materialet kan bl.a. användas för att sammanställa och visa på bra exempel som kan vara till nytta och inspiration.

- Nyhetsbrev/informationsblad

Flera av Länsstyrelsens verksamhetsområden har informationsblad som kommer ut regelbundet. Dessa kan spridas till kommunerna. Planfunktionen borde också göra ett sådant informationsblad. Stadsarkitektdagen används idag som ett informationsmöte för planeringsfrågor. En idé är att skriftligt dokumentera stadarkitektdagen. Motsvarande skulle det kunna vara rutin att också andra seminarier dokumenterades som stöd för minnet men också för att sprida kunskapen till dem som inte var med.

Avvägningar, möjligheter och prioriteringar

Genom en inventering av översiktsplaner, intervjuer med Länsstyrelsens personal samt en enkät till kommunerna har ett stort antal områden framförts som viktiga framtida frågor för Länsstyrelsen. De föreslagna frågorna är dock inte alla av lika stor relevans och aktualitet för den fysiska planeringen. För att kunna peka ut vilka frågor som Länsstyrelsen skall arbeta med måste en avvägning och en prioritering ske.

För att kunna göra detta har en sammanfattande figur utarbetats (sid 34). Valet av parametrar har gjorts utifrån vad som tidigare diskuterats och redovisats i denna rapport t.ex. de önskemål som framfördes i enkäten, vad kommunerna måste redovisa samt de frågor som kommunerna endast i liten utsträckning behandlat i ett mellankommunalt perspektiv enligt genomgång av översiktplanerna. Sammanställningen har kompletterats med parametrar för önskemål från Länsstyrelsens personal och krav genom internationella och nationella direktiv. Parameter finns även för samarbete med Region Skåne.

Framtida frågor för Länsstyrelsen i Skåne

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
Miljöfrågor
Nytt Miljövärdsprogram
Vindkraft
Energi frågor
Ekologiska förbindelser i landskapet
Avfallsfrågor
Skånes täkter
Riksintressen
Jordbruket
Skogsbruket
Tätortsnära grönområden
Stora opåverkade områden
Kulturmiljöer m.m.
Naturhushållningsresurser
Vattenplanering m.m.
Avrinningsområden, EU:s vattendirektiv
Fiskvårdsplan m.m.
Kustzonen
Natur m.m.
Farligt gods
Sårbarhetsanalyser /Riskpolicy/Riskhänsyn
Miljöatlas
Sociala aspekter i planering
Jämställdhet och integration
Bostadsbyggandet/bostadsförsörjning
Stad och land samverkan
Öppna stråk mellan städer
Handel
Markanvändning i översiktsplanen
Kommunikationer/infrastruktur
Mellankommunala frågor
Hållbar utveckling
Samverkan Öresundsregionen
15 miljö kvalitetsmål
ESDP
Vägverkets planeringsunderlag
Banverkets planeringsunderlag
Arkitekturprogram/byggnadstradition
Kommunikationers påverkan på befolk.utveckl.
Hälsifrågor i planering
Grönstruktur, grönplan
Näringslivet m.m.
Marknadsföring av kommunerna
Bredband

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S

- A Krav på kommunerna att redovisa enligt lag
- B Önskemål från kommunerna
- C Önskemål från personal på Länsstyrelsen
- D Berörs i liten utsträckning av kommunerna
- E Nationella/internationella direktiv
- F Frågor Länsstyrelsen vill marknadsföra
- G Pågående projekt på Länsstyrelsen
- H Digitalt material finns
- I Kräver sammanställning av digitalt material
- J Finns en början till regionalt material
- K Kräver inventering
- L Kräver framtagning av statistik
- M Kräver sammanställning av material
- N Kräver analys av material
- O Kräver utveckling av nytt material
- P Kräver fördjupning av befintligt material
- Q Idéseminarium/diskussion
- R Samarbete med Region Skåne
- S Kodning av planer

Prioriteringar för fortsatt arbete

Med utgångspunkt från föregående figur har en prioritering gjorts. Tre områden har bedömts som speciellt angelägna.

Den första uppgiften bör vara att lyfta frågorna ESDP, miljö kvalitetsmålen, en hållbar utveckling samt samarbetet i Öresundregionen. Dessa övergripande och horisontella områden har Länsstyrelsen framhållit i sin verksamhetsplan och har dessutom direktiv att arbeta med genom bl.a. regleringsbrevet.

Den andra uppgiften bör vara att se över de frågor som kommunerna enligt bl.a. PBL och miljöbalken har krav på sig att beakta i sitt arbete. För dessa frågor bör Länsstyrelsen ha ett bra regionalt underlag. Kommunerna skall redovisa hur de allmänna intressena tillgodoses. För några frågor finns det en större redovisnings skyldighet. Kommunerna skall t.ex. enligt miljöbalken ha en avfallsplan. Länsstyrelsen bör tillhandahålla ett bra regionalt planeringsunderlag för dessa frågor.

Den tredje uppgiften bör vara att arbeta med de frågor som redovisats bristfälligt i översiktsplanerna. En av orsakerna till att de är dåligt belysta är att det inte finns ett tillräckligt bra planeringsunderlag. För flera av frågorna rör det sig framförallt om att komplettera det material som redan finns, men för andra eventuellt bara att tydliggöra vikten av att frågorna behandlas.

I följande avsnitt sker en genomgång av framförallt dessa prioriterade områden men även övriga frågor. Genomgången och förslagen skall framförallt ses som idéer för framtiden inte som konkreta projekt. Vad som specifikt behöver göras inom varje område måste formuleras i en särskild projektbeskrivning.

Övergripande frågor

Exempel på frågor av övergripande karaktär som går horisontellt över flera sakområden är ESDP, miljö kvalitetsmålen, hållbar utveckling och Öresundsintegrationen. Här saknas vägledning och bra planeringsmetodik.

- ESDP

För ESDP, European Spatial Development Perspective, finns det i stort sätt inget annat material än ESDP-dokumentet, som numera finns översatt till svenska. Aktörerna i Skåne har i samverkan och på ESDP-kommitténs uppdrag sammanställt hur Skåne avser att arbeta med ESDP. Detta och övriga läns rapporter skall sedan ligga till grund för regeringens vidare arbete. ESDP blir ett viktigt underlag framförallt för övergripande program som t.ex. det regionala utvecklingsprogrammet och de regionala tillväxtavtalen. Det är således viktigt att arbeta med frågan i samverkan med både kommuner och övriga regionala aktörer. I detta syfte har en arbetsgrupp bildats med representanter för Region Skåne, Kommunförbundet i Skåne, några kommuner och Länsstyrelsen.

- De femton miljö kvalitetsmålen

Länsstyrelsen i Skåne leder arbetet med att regionalisera de femton miljö kvalitetsmålen och skall tillsammans med regionala och kommunala aktörer samt näringslivet ta fram regionala mål anpassade till skånska förhållanden. Arbetet skall resultera i ett nytt miljö värdsprogram, som liksom idag, skall följas upp med en årlig rapport om miljöns tillstånd i Skåne. Miljö målen är redan nu riktlinjer för det regionala arbetet. Seminarier kommer att hållas för att sprida kunskap och resultatet av arbetet.

- En hållbar utveckling

Länsstyrelsen i Skånes verksamhetsplan innehåller ett antal mål för verksamheten. Att verka för en hållbar samhällsutveckling är ett sådant uppsatt mål. I flera av kommunernas enkätsvar fanns det ett önskemål om att arbeta med och konkretisera be-

greppet en hållbar utveckling. Begreppet hållbar utveckling har bäring på ekologi, ekonomi och sociala förhållanden och hållbarheten uppstår där de tre benen samverkar. Alla begreppen bör utvecklas. Möjliga arbetsformer är idéseminarier, idéskrifter och metodutveckling.

- Öresundssamarbetet

Skåne är en del i Öresundsregionen. För ett bra samarbete och för en god integration krävs för Skånes del en ökad insikt i den danska planeringsprocessen och lagstiftningen. Länsstyrelsen är en aktiv part i flera pågående projekt, såsom gemensamt Miljöprogram för Öresundsregionen, Öresundsvattensamarbetet, Benchmarking, ÖRSTAT, Öresunddirekt m.m. Det har tidigare inte funnits något regionalt underlag som omfattar danska förhållanden. Olika projekt har under senare tid dock gett en del sådant underlag. Det gäller bl.a. Miljöprogram för Öresundsregionen där en gemensam digital karta skapats och där både danska och svenska utbyggnadsplaner digitaliserats. I projektet ÖRSTAT skall statistik från båda sidor av sundet tas fram i en gemensam databas för t.ex. pendling, boende och arbete. Dessutom skall i projektet Öresunddirekt olika administrativa underlag tas fram från olika statliga organ. Informationen bör göras tillgänglig för kommunerna på olika sätt. I flera av projekten deltar kommuner, men kunskapen måste också spridas till de kommuner som inte deltar.

Frågor med krav på kommunerna att redovisa

Enligt PBL skall kommunerna beakta alla allmänna intressen i sin planering. Därutöver finns det även specifika krav på redovisning av särskilda områden. Framförallt där det idag saknas ett bra regionalt planeringsunderlag bör arbetet prioriteras. Detta gäller följande områden;

- Energifrågor

Kommunerna skall enligt lagen om kommunal energiplanering (lag 1977:439) upprätta en energiplan. Planen skall behandla tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. Den skall även redovisa en analys av verksamhetens inverkan på miljön, hälsan och hushållningen med mark och vatten, vilket är knutet till den fysiska planeringen. Det är således viktigt att det finns ett bra regionalt underlag. Länsstyrelsen har inte i någon större utsträckning arbetat med energifrågor. Det finns dock ett stort behov och ett uttalat önskemål om att Länsstyrelsen skall arbeta fram ett regionalt underlag inom området. Ett första steg kan vara att göra en sammanställning och en analys av kommunernas energiplaner. Ett andra steg kan vara att göra en inventering och en sammanställning av befintliga energiverk och distributionsnät i digital form. En inventering kan också omfatta utbyggnader, dess påverkan på miljön och hälsan men också hur det samarbetas kring frågan regionalt. Beredskapsfunktionen på Länsstyrelsen arbetar delvis med dessa frågor och har redan en viss kunskap inom området. Materialet finns dock inte sammanställt och analyserat. Arbetet med energifrågor är en del i arbetet med en hållbar utveckling.

- Avfallsfrågor

Kommunerna skall enligt Miljöbalken upprätta en avfallsplan som skall innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet. Länsstyrelsen har inte i någon större utsträckning arbetat med avfallsfrågor. Det har från olika håll framkommit starka önskemål om ett förbättrat underlag kring avfallsfrågor. Det finns ett digitalt underlag över befintliga avfallsstationer i länet, materialet bör dock kompletteras. En inventering och sammanställning av kommunernas avfallsplaner bör även kunna utgöra ett bra planeringsunderlag. Det fortsatta arbetet bör också omfatta en regional syn på hanteringen av avfall, vilka anspråk det finns, vilken påverkan och vilka idéer om framtida utveckling som finns. Arbetet med en regional lösning av avfallshanteringen är ett led i arbetet med miljömålen och en hållbar utveckling.

- Riksintressen

Länsstyrelsen skall i sitt arbete se till att kommunerna tillgodoser riksintressena i sin planering. Kommunerna anser dock att det ibland är svårt att förstå motiven till utpekade områden. Önskemål finns om en fördjupning av värdebeskrivningarna i riksintressena, samt att kommunerna på ett enklare sätt kan få tillgång till de motiveringar som finns från nationellt håll. En möjlighet för fortsatt arbete är att tillsammans och i dialog med kommunerna arbeta fram rekommendationer för hur områdena skall användas och skyddas.

- Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen har ett samordningsansvar för de mellankommunala intressena. Frågan är en så kallad ingripandegrund för Länsstyrelsen och det ställs därmed krav på kommunernas redovisning i detta sammanhang. Då varje allmänt intresse framförallt redovisas från den enskilda kommunens synpunkt, faller det mellankommunala perspektivet lätt bort. Länsstyrelsen bör kunna arbeta fram informativt material och goda metoder för att föra fram det mellankommunala perspektivet. Ett första steg är att göra en sammanställning och redovisa hur de mellankommunala frågorna belyses i översiktsplanerna och peka på goda exempel. Det finns en början till en sådan sammanställning i denna rapport. En sammanställning eller en checklista av de frågor som skall/bör/kan belysas regionalt kan bli till god hjälp liksom goda exempel från kommunalt arbete. En analys kan visa var det kan uppkomma konflikter.

Frågor som kommunerna berör i liten utsträckning

Den genomgång av andra generationens översiktsplaner som antingen är antagna i januari 2001 eller under samråd/utställning visar att flera områden är bristfälligt redovisade.

- Vindkraft

Under 1996 utarbetades på Länsstyrelsen en rapport med riktlinjer för lokalisering av vindkraft och radiomaster i Skåne. Rapporten är ett planeringsunderlag för vindkraft. Det finns dock brister i underlaget bl.a. finns det inte i digital form och det saknar helt avvägningar mot andra intressen. Länsstyrelsen har påbörjat en handlingsplan för vindkraftsutbyggnad som skall omfatta en analys av olika utbyggnadsmål genom studier av olika scenarier. Projektet skall vara avslutat i oktober 2002.

- Täkter

Det finns idag ingen regional sammanställning av Skånes täkter. Länsstyrelsen är tillståndsmyndighet för etablering av täkter och här finns ett grundmaterial som kan användas som utgångspunkt för en sådan sammanställning. De flesta nya täkterna har registrerats i digital form men materialet behöver bearbetas för att kunna användas. Det finns behov av att klassificera täkterna efter gjorda uttag, efter uttagsmöjligheter och efter uttagsbehov. En sådan regional överblick över framtida behov och prioriteringar bör således genomföras. En sammanställningen av Skånes täkter är ett led i arbetet med hushållningen av naturresurser.

- Markanvändningen i översiktsplanerna

I samband med arbetet med ett gemensamt Miljöprogram för Öresundsregionen genomfördes en sammanställning av alla Skånes översiktsplaner. Önskemål har framförts om en fortsatt inventering och en sammanställning av fakta kring markanvändningen i kommunernas översiktsplaner. De olika framtida utbyggnadsområdena i översiktsplanerna bör sammanställas till ett regionalt digitalt planeringsunderlag och materialet skall sedan uppdateras kontinuerligt. Uppdateringen bör helst, åtminstone på sikt, göras av kommunerna. För att detta skall vara möjligt krävs en samordning av de program och digitala format som används. Överföringen av material och utbyte av data mellan kommunerna och Länsstyrelsen fungerar dåligt och en samordning är nödvändig för att lösa problemet. För att möjliggöra en gemensam och jämförbar redovisning av översiktsplanerna måste ett gemensamt system utarbetas.

- Jordbruket

Jordbruket upptar en stor del av Skånes markområden, men stora andelar jordbruksmark har också omvandlats till tätortsområden. Jordbruksmarken inventerades och klassificerades på 70-talet. Materialet finns i digital form. Inventeringen och klassificeringen är inte längre aktuell, då mycket jordbruksmark sedan 70-talet tagits i anspråk för bebyggelse och annan exploatering. Länsstyrelsen har startat ett projekt om "Den goda jorden" där i en inledande studie omfattar en faktainsamling rörande markanvändningen och där konflikter med andra intressen skall belysas. Projektet bedrivs i samverkan med flera parter i Skåne. Omvandlingen av jordbruksmarken kan följas genom att hämta statistik från material som redan finns hos Länsstyrelsen såsom markanvändning i planer, bidrag till mark i träda, arealstöd m.m.

- Ekologiska förbindelser i landskapet

I enkäten framkom önskemål från flera kommuner att arbeta med ekologiska förbindelser. I många skrifter och rapporter från olika andra aktörer framförs även behovet av att arbeta med ekologiska förbindelser i landskapet. Det finns behov av både gröna och blå stråk i landskapet för växter och djurs rörelser. Det finns i dagsläget inte något regionalt underlag på detta område. Länsstyrelsen bör framförallt göra kommunerna uppmärksamma på behovet av att arbeta med sådana ekologiska korridorer.

- Stora opåverkade områden

Länsstyrelsen har under sommaren 2000 utgett en rapport om stora opåverkade områden i Skåne län. Genomgången av översiktsplanerna visar att det endast är få översiktsplaner som redovisar stora opåverkade områden. Efter att rapporten nu kommit ut bör möjligheten för att området redovisas i översiktsplanerna öka. Ett uppföljningsseminarium skulle ge större kunskap om rapporten.

- Hushållning med naturresurser

De tidigare kommunalförbunden har tagit fram hushållningsplaner för grus, vilket i stort är vad som finns på området. Det finns inget sammanställt material för hela Skåne. Hushållningen med naturresurser är en stor fråga för framförallt kommunerna i västra Skåne där det är ont om uttagsmöjligheter. En ökad användning av naturmaterial medför ett behov av att analysera tillgångar, uttag och behov. Ett första steg i arbetet bör vara att göra en sammanställning av befintliga täkter. Länsstyrelsens arbete med täkttillstånd bör kunna utgöra en grund för detta arbete. Därefter bör befintliga planer ses över och sammanställas till ett regionalt underlag. Av sammanställningen bör det framgå vilka förändringar som skett, vilka nya behov som har tillkommit m.m. Kommunernas önskemål rör framförallt en grushushållningsplan för Skåne. Andra naturresurser är inte lika prioriterade.

- Kust och vattenfrågor

Kommunerna redovisar endast i liten utsträckning vattenområdenas användning i översiktsplanerna. Många kommuner har dock i enkäten angett att de samarbetar kring vattenfrågor och många har även framfört önskemål om ett utökat samarbete inom området. Vattenplanering innehåller bl.a. VA-frågor, kustzonen, avrinningsområden, fiske m.m. Planeringsunderlaget för vattenfrågor är bristfälligt och det finns mycket att utveckla. Det behövs en sammanställning av vilka anspråk det finns på vattenområden samt prioriteringar och rekommendationer för olika intressen inom området.

Enkäten omfattar önskemål om att upprätta en vattenvårdsplan för Skåne. Planen kan ta utgångspunkt i de kommunala planerna som finns och komplettera med en regional analys och rekommendationer. Förutom en sammanställning av gjorda kommunala vattenvårdsplaner och en analys av dessa bör en regional vattenvårdsplan omfatta statistik kring vattenkvalité, fiskbestånd, vattenresurser m.m. Ett fortsatt arbete bör också omfatta avrinningsområden, EU:s vattendirektiv, hushållningen med grundvatten m.m. Materialet bör vara i digital form och en direkt koppling till statistik på området bör göras. Det finns också önskemål om ett regionalt underlag för vatten- och avloppsfrågor och vattenstråk. En idé kan vara att genomföra ett vatten-seminarium för att fånga upp och precisera behovet.

Inom naturresursfunktionen och fiskefunktionen på Länsstyrelsen i Skåne pågår ett projekt med att föra statistik över vattennivåerna i utpekade vattendrag, en databas över Skånes vattendomar samt en databas över litteratur om vatten och kust. Allt detta syftar till att förbättra underlaget vid tillsyn, vattendomar och planering i vattenområden.

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Skåne och kustkommunerna arbetet med ett projekt kring Skånes kust. Utgångspunkten för projektet var att precisera avsikten med och värdena i riksintresset för kustzonen. I rapporten redovisas bl.a. värdeskrivningar av kustzonen samt förslag till mål och rekommendationer för utvecklingen av kustzonen.

- Sociala frågor inom planeringen

Hittills har de sociala aspekterna i översiktsplaneringen inte varit särskilt prioriterade. Det finns ett stort behov av att utveckla de sociala frågorna i den fysiska planeringen. Det handlar om att utveckla metoder för hur de sociala aspekterna kommer in i planprocessen, vilka sociala frågor som skall belysas m.m. En idé är att utarbeta checklistor, likt den checklista för jämställd planering som Länsstyrelsen utarbetade under 2000. I remissen om checklistan för jämställd planering framkom önskemål om att ta ett helhetsgrepp för olika sociala grupper samt att utveckla begreppet en socialt hållbar utveckling. Det finns behov av att samla statistik för det sociala området. Den statistik som Länsstyrelsen har tagit fram, fakta om kvinnor och män i Skåne, är relevant för detta arbete.

- Farligt gods och sårbarhetsanalyser

I översiktsplanerna liksom i enkäten redovisar kommunerna att det samarbetas kring infrastruktur frågor. Förhållanden rörande farligt gods redovisas dock inte i någon större utsträckning. Det finns ett visst önskemål om ett ökat samarbete på detta område. Frågor att arbeta med är bl.a. var det transporteras farligt gods samt hur mycket det är frågan om. En sammanställning av var det transporteras farligt gods, konsekvenserna av transporter, förhållandet mellan transporter på väg och järnväg, samt andra risk- och säkerhetsfrågor i sammanhanget skulle vara till stor hjälp i den fysiska planeringen. Det pågår för närvarande projekt på Länsstyrelsen med att ta fram GIS-redskap för farligt gods i planeringen samt riskstudier av farliga transporter på väg och järnväg i Skåne.

Det finns idag en ökad sårbarhet i samhället och i enkätsvaren framkom ett önskemål om att arbeta med sårbarhetsanalyser. Det är viktigt att inte bara se till de fysiska faktorerna utan även ta med den sociala sårbarheten, t.ex. hur människor vågar röra sig i staden, vilka stråk som undviks o.s.v. Det är viktigt att koppla sårbarhetsanaly-

serna till begreppet hållbar utveckling och visa på var påfrestningarna sker i samhället. Länsstyrelsen har tagit fram ett GIS-underlag för hälso- och riskfrågor. Databasen omfattar t.ex. översvämningsområden, farlig verksamhet, avfallsanläggningar m.m. Projektet skall också omfatta en översyn av statistik som behövs t.ex. för radon, buller, befolkningskoncentrationer.

Framtida frågor som Länsstyrelsen vill lyfta fram

Vid genomgången av både översiktsplanerna och enkätsvaren visade det sig att kommunerna i relativt hög utsträckning beaktar det material som Länsstyrelsen producerar. Följande frågor arbetar kommunerna endast med i liten utsträckning. Länsstyrelsen har dock inom flera av dessa områden påbörjat ett arbete med att utveckla ett planeringsunderlag.

- Jämställdhet och integration

Jämställdhet och integration är två kända begrepp, som dock inte i någon större utsträckning integrerats i den fysiska planeringen. Det vore önskvärt att t.ex. Boverket intresserade sig för hur frågorna kan kopplas till fysisk planering. Länsstyrelsen har under 2000 gjort metodstudier och en checklista för jämställdhet i planeringen. Under 2001 påbörjas ett projekt som skall arbeta med barnperspektivet i planeringen på motsvarande sätt. Målsättningen är att även arbeta med integrationsperspektivet.

- Bostadsenkäten och en regional bostadsförsörjning

Boverket gör varje år en enkätundersökning i alla län med hjälp av länsstyrelserna. Resultatet sammanställs länsvis i en årlig rapport. I rapporten redovisas bl.a. nybyggnation, omvandling av fritidshus till permanentboende och eventuella hinder för bostadsbyggandet m.m. Länsstyrelsen har möjlighet att lägga till egna frågor i enkäten. Det kunde t.ex. vara intressant att kartlägga bostadsbyggandet speciellt för unga, äldre och rörelsehindrade. Detta har inte tidigare kartlagts i tillräcklig utsträckning. Enkäten kan också utvecklas så att den tar upp billigt boende, bostadssegregering, nybyggnad av fritidshus, det ökade exploateringsstrycket i kust och strandskyddsområden m.m. En idé är även att sammanställa och analysera enkäten från några år tillbaka.

En annan idé är att sammanställa goda exempel på bra bostadsförsörjningsplanering samt byggande av hyresrätter ämnade åt breda grupper.

En tredje idé är att sammanställa och analysera kommunernas bostadsförsörjningsplanering för att få en bild av bostadsmarknaden på regional nivå. Från och med den 1 juli 2001 ska kommunerna enligt lag planera för bostadsförsörjningen i den egna kommunen. Frågor att arbeta med är t.ex. utbyggnadsresursen, hyresnivåer, bostadsstryck, en regional balans i bostadsbyggandet i länet, utbyggnad som förtätning eller nyexploatering, byggande i stationsnära områden, prioritering av tätorter med visst läge m.m. Boverket fick i december 2000 ett uppdrag från regeringen att tillsammans med kommunerna, Region Skåne och Länsstyrelsen titta på bostadssituationen i Skåne. Projektet är igång och skall avrapporteras till Regeringen december 2001.

- Handel

Lokaliseringen av handel är en aktuell mellankommunal fråga. Exploateringsstrycket på framförallt de västskånska kommunerna har medfört nyetableringar i hög fart. Handel i externa lägen av typen stormarknader är en regional fråga där kommunerna bör samverka. Länsstyrelsen startade våren 2000 ett projekt om externhandel. Projektet omfattar en inventering och analys av befintlig och planerad externhandel i Skånes kommuner. Många kommuner har tidigare varit negativa till en mellankommunal samordning av handelsfrågan men i enkäten framfördes önskemål om ett regionalt underlag kring handel av flera kommuner.

- Riskpolicy för Skåne

Länsstyrelsen skall främja en hållbar och robust utveckling. Robusthet innebär bl.a. ett mindre sårbart samhälle som är mer uthålligt mot störningar och hot än dagens samhälle. En uppgift för Länsstyrelsen är att peka på befintliga risker, ge förslag på hur riskerna kan reduceras eller elimineras samt se till att ytterligare risker inte uppstår. Länsstyrelsen har just påbörjat ett arbete med att ta fram en policy för hanteringen av riskhänsynen i samhällsbyggnadsprocessen. Rapporten skall informera om risker i samhället, visa på åtgärder för att minska riskerna, visa på alternativa lösningar samt ge allmän information och förmedla kunskap inom området.

- Miljöatlas för Skåne

I arbetet med risker i samhället är det också viktigt att veta vad som krävs när olyckan väl är framme. Länsstyrelsen har under 2000 startat ett arbete med en miljöatlas för Skåne som skall utgöra underlag för räddningstjänstens handlande vid olyckor. Rekommendationer skall också tas fram för hur användandet av mark och vatten skall utformas så att riskerna för stora konsekvenser minskar vid olyckor. Rapporten kommer att redovisa de mark- och vattenområden som är speciellt känsliga för miljöfarliga ämnen samt ge förslag till skadebegränsande åtgärder och saneringsåtgärder. Arbetet skall genomföras inom tre delområden, för naturen och miljön längs kusten, övrig naturmiljö i länet och för kulturmiljön speciellt.

- MKB-policy för Skåne

Länsstyrelsen har just avslutat arbetet med en ny MKB-rapport. Syftet är att sprida kunskap om Länsstyrelsens syn på miljökonsekvensbeskrivningar med målet att minska handläggningstiderna. Rapporten skall ge sådan vägledning att miljökonsekvensbeskrivningarna har förutsättning att vara mera kompletta redan när de kommer in till Länsstyrelsen. Rapporten skall både vara till hjälp vid upprättandet och vid bedömningen av MKB-dokument.

- Kulturmiljöprogram för Skåne

Kulturmiljöfunktionen på Länsstyrelsen påbörjade hösten 2000 en översyn av det regionala underlagsmaterialet för Skåne. En genomgång ska göras av vilket material som finns, vilka frågor som behöver belysas och vilket material som behöver aktualiseras eller nyproduceras. Arbetet skall resultera i ett nytt kulturmiljöprogram för Skåne län och skall även omfatta en översyn av riksintressena för kulturmiljön och speciellt dess värdetexter. Som en del i arbetet kommer en dokumentation att göras av hur kommunerna arbetar med kulturmiljöfrågorna för att klargöra var eventuella insatser behövs.

- Miljötillståndet i Skåne och ett nytt miljövårdsprogram

Många enkätsvar anger att Länsstyrelsens arbete med årsrapporten om miljötillståndet i Skåne är bra. Flera kommuner framför önskemål om att arbetet skulle kunna utvecklas till att omfatta flera sektorsområden, ta upp fler aspekter och göra miljöinriktade analyser inom andra sektorsområden. Kommunerna har också framfört önskemål om en ny version av miljövårdsprogrammet. Arbetet med regionaliseringen av miljö kvalitetsmålen skall resultera i ett sådant program.

Övriga frågor

I enkäten, i samråd med kommunerna och i diskussioner inom Länstyrelsen har det framförts många intressanta frågor för Länstyrelsen att arbeta med. Bland dem kan de nedan nämnas. Flera av frågorna har kopplingar till tidigare genomförda studier. I många av frågorna bör ett nära samarbete ske med andra aktörer som t.ex. kommunerna och Region Skåne.

- Stad och land i samverkan

Hur kan det hållbara samhället uppnås med ett partnerskap mellan stad och land? Vad är specifikt för Skåne i samverkan mellan stad och land? Råder jämlika förhållanden eller krävs det en förändring för att uppnå ett hållbart samhälle?

- Tätortsnära grönområden

Framförallt i den västra delen av Skåne är det brist på tätortsnära grönområden. Hur behandlar kommunerna detta i sina översiktsplaner? Grönplaner? Vilka prioriteringar och rekommendationer har gjorts? Det finns behov av en överblick över Skånes gröonstruktur. Hur mycket allemansrättslig mark finns det och var finns den? Hur kan gröna stråk skapas mellan kommuner?

- Skogsbruket

De stora skogarna finns i den norra delen av Skåne. Det pågår en strukturomvandling inom skogsbruket, precis som inom jordbruket även om skogsbruket är mindre. Det genomfördes en inventering och klassificering av skogsmarken på 70-talet. Denna är intw helt aktuell. Precis som i det pågående projektet om Skånes jordbruksmark behövs en sammanställning och analys av Skånes skogsbruk och förslag till rekommendationer.

- Fiskevårdsplan för Skåne

Länstyrelsen har under 2000 påbörjat arbetet med en regional fiskevårdsplan för Skåne. Arbetet avvaktar dock i nuläget Fiskeriverkets nationella fiskevårdsplan. Vattenfrågor är idag styvmoderligt behandlade i många översiktsplaner och det finns ett stort behov av att lyfta dessa. Planen skall omfatta både ett planeringsunderlag och rekommendationer för fisket.

- Öppna stråk

Exploateringstrycket leder ibland till att de öppna stråken mellan tätorter är hotade. En framtida arbetsuppgift kan vara att utarbeta rekommendationer för tätorternas utveckling, beskriva deras påverkan på landskapsbilden, samt kommunikationernas påverkan i de öppna stråken m.m.

- Tätortsutveckling

Den framtida tätortsutvecklingen sker framförallt i västra Skåne medan befolkningen minskar i de östra och nordöstra kommunerna. Vilken utveckling av bostadsbyggandet, samhällsservicen, tillgängligheten och befolkningsutvecklingen vill vi ha? Vad avgör hur en tätort utvecklas? Kan man genom planering förhindra att en tätort går bakåt? Hur får vi en regional helhetssyn?

Samarbetsfrågor med Region Skåne

Det är i många av de föreslagna arbetsuppgifterna viktigt att samarbeta både med kommunerna, Region Skåne och andra aktörer.

I enkäten framfördes förslag på framtida arbetsuppgifter som inte faller under Länstyrelsens ansvarsområde, utan snarare hör till Region Skånes arbetsområden. Här nedan finns förslag från enkäten till samarbetsfrågor med Region Skåne. Dessa har kompletterats med förslag från de interna diskussionerna på Länstyrelsen samt redan pågående samarbetsprojekt. Det finns många frågor som Region Skåne och Län-

styrelsen har intresse av att samarbeta kring. Länsstyrelsen och Region Skåne har ett gemensamt intresse av att stödja den regionala utvecklingen samt förbättra den mellan-kommunala samordningen.

- Arkitektur och byggnadstradition

I enkäten framfördes önskemål om att arbeta med ett arkitekturprogram för Skåne samt en analys av Skånes byggnadstradition. Länsstyrelsen publicerade i september 2000 en arkitekturguide för 1900-talets bebyggelse i Skåne. I Region Skånes regi pågår projektet "Att bygga i Skåne- platsen, traditionen och framtiden". Den senare har skett i ett brett samarbete i Skåne. Rapporten är en sammanställning av goda exempel från olika bebyggelsemiljöer i Skåne.

- Bredband för hela Skåne.

För närvarande pågår projektet Bredband för hela Skåne med Region Skåne som projektledare. Projektet syftar till att skapa möjligheter för i stort sett alla hushåll, företag och offentliga organ i Skåne att använda sig av en IT-infrastruktur för höghastighetskommunikationer/bredband.

- Kommunikationers påverkan på befolkningsutveckling.

I enkäten framhölls som ett önskemål att studera den påverkan på befolkningsutvecklingen som tillgången på olika kommunikationsmöjligheter har. Finns det ett samband mellan tätorters tillgång till kommunikationer och dess utveckling?

Ansvar för infrastrukturplaneringen, kollektivtrafiken och regionala utvecklingsfrågor vilar på Region Skåne. Ett sådant projekt måste således drivas i samarbete med Region Skåne men också med kommunerna.

- Näringslivsfrågor.

Ett antal kommuner framförde i enkäten önskemål om samarbete kring näringslivsfrågor, bl.a. arbetsmarkandsfrågor, sysselsättning, näringspolitik m.m. Hur skall kommunerna marknadsföra sig för att locka till sig verksamheter? Hur påverkar tillväxtavtalet kommunernas utveckling?

Ansvar för regional näringslivsutveckling har i försöksverksamheten överförts till Region Skåne. Länsstyrelsen har fortfarande en näringslivsexpert och därmed ett intresse av att följa näringslivsfrågorna. Ett projekt med detta innehåll bör dock drivas av Region Skåne.

- Befolkningsutvecklingsfrågor.

Omkring hälften av Skånes kommuner har en negativ befolkningsutveckling och de kommuner som ökar sin befolkning är utsatta för ett stort exploateringstryck. Hur kommer Skånes kommuner att utvecklas? Hur får vi en regional befolkningsbalans?

Region Skåne arbetar med dessa frågor. Länsstyrelsen har för sin verksamhet ett behov av att följa Skånes befolkningsutveckling. Boverket har för närvarande ett regeringsuppdrag att i samarbete med Länsstyrelsen och Region Skåne titta på bostadsbehovet och bostadsutvecklingen i Skåne. Dessa två frågor hör tätt samman.

- Hälsfrågor i planeringen.

Personal på Länsstyrelsen har framfört önskemål om att studera hälsofrågorna inom samhällsplaneringen. Under Region Skånes besöksrunda i Skånes kommuner framfördes starka önskemål om ett underlag om hälsofrågor i planeringen. Frågan har även behandlats i Skånes Agenda 21-forum samt i den tjänstemannagrupp för Länsstyrelsen, Region Skåne och Kommunförbundet som arbetar med planering och miljöfrågor.

Region Skåne ansvarar för hälso- och sjukvården i Skåne. Region Skåne har stor möjlighet att bidra till att föra in hälsofrågorna i samhällsplaneringen och att arbeta med kopplingen mellan den yttre miljön och människors hälsa. Länsstyrelsen har en stor kunskap inom planering, miljö samt hälsa och säkerhet. Ett samarbete i denna fråga har förutsättningar att ge ett gott resultat.

- Grönstrukturprogram för Skåne.

Region Skåne har under hösten 2000 startat ett arbete med ett grönstrukturprogram för Skåne. Arbetet skall ske i samarbete med kommunerna och med Länsstyrelsen. Syftet med projektet är att visa hur kommunernas grönområden kan utvecklas och bindas ihop, men även hur de bör användas.

- Marknadsföring av Skåne län och kommunerna.

Några kommuner framför i enkäten önskemål om samarbete kring marknadsföring av länet och kommuner. Hur skall kommuner med negativ befolkningsutveckling marknadsföra sig? Kommunernas resurser minskar och ser därför en fördel i att marknadsföringen sker i ett regionalt samarbete. Region Skåne ansvarar för regionala utvecklingsfrågor och är i dessa frågor regionens företrädare varför uppgiften att marknadsföra kommunerna och länet i första hand bör vila på Region Skåne.

- Tillgänglighet för olika samhällsgrupper.

I enkätsvaren framfördes önskemål om studier kring tillgängligheten för olika samhällsgrupper. Hur stor är kollektivtrafikens räckvidd? Vilka olika målpunkter nås med kollektivtrafik? Hur skall Skånes transportkorridorer byggas ut? Hur uppnås en god regional tillgänglighet? Även vid Region Skånes kommunbesök under våren 2000 framfördes önskemål om tillgänglighetsstudier. Länsstyrelsen ser denna fråga som en angelägen samarbetsfråga.

- En regional gång- och cykelplan.

Det finns behov av en regional gång- och cykelplan för Skåne. Förutom Skånes cykelvägar bör planen redovisa t.ex. tillgängligheten till rekreationsområden samt vandringsleder. Ett första steg i arbetet kan vara att sammanställa kommunernas planer och strategier för gång- och cykelvägar. Vägverket har också ett regionalt underlag för cykelvägar. Uppgiften är en lämplig samarbetsuppgift för Länsstyrelsen, Vägverket och Region Skåne tillsammans.

- Kommunikationer/infrastrukturplanering

Ansvar för länets infrastrukturplanering ligger på Vägverket och Region Skåne. Länsstyrelsen utför tillsyn över framtagna strategier och planer samt godkänner de miljökonsekvensbeskrivningar som hör till infrastrukturplanerna. Det finns redan idag ett nära samarbete mellan de ovanstående tre parterna i infrastrukturplaneringen i Skåne. Tillsammans, och också med andra aktörer, arbetas det just nu bl.a. med ett nytt regionalt program för miljöanpassat transportssystem, Region-MaTs. Önskemålet om ett större samarbete vad gäller infrastruktur och kommunikationer är stort.

- Vindkraft

Länsstyrelsen har just påbörjat ett större vindkraftprojekt. Projektet består i att dels sammanställa och utvärdera de kunskaper som redan finns och dels en analys och konsekvensbeskrivning av länets förutsättningar för vindkraftsutbyggnad. Arbetsmetoden är att genom ett antal scenarier bedöma konsekvenserna av ett antal olika utbyggnadsmål för vindkraftsutbyggnaden i Skåne under den kommande 10-års perioden.

Länsstyrelsens enkät till kommunerna

Förfrågan angående regionala frågor med avseende på fysisk planering

Länsstyrelsen har uppgiften att företräda och samordna statens intressen i den fysiska planeringen. En stor uppgift är att vägleda och samordna kommunerna i deras fysiska planering och att följa den regionala utvecklingen i länet. Detta innebär framförallt att tillhandahålla aktuellt planeringsunderlag samt att utföra allmänna regionala analyser.

Som ett led i arbetet med den regionala utvecklingen vill Länsstyrelsen kartlägga allmänna regionala frågor för Skåne. Projektet skall sammanställa befintliga och tänkbara regionala frågor och dess konsekvenser. Materialet skall utgöra ett basunderlag för framtida ställningstaganden, analyser och uppföljning vad avser regionala frågor i länet.

Vi önskar få svar på följande frågor. För fråga 1-5 finns även en tabell över eventuella regionala frågor (längst bak).

1. **Bedrivs det gemensamma projekt med närliggande kommuner?**
Vilka projekt bedrivs? Med vilka kommuner? I vilken omfattning bedrivs samarbetet? Vilken samarbetsform?
2. **Deltager kommunen i några andra projektgrupper?**
Inom Skåne? Öresundsregionen? EU-projekt? Övriga län och kommuner? Annat samarbetsorgan? Aktiva i någon samarbetskommitté(kommunalförbund)? Vilka frågor diskuteras/samarbetas det om? Vilka frågor kan i framtiden bli aktuella för samarbete inom dess projektgrupper?
3. **Finns det konflikter med närliggande kommuner?**
Var finns konflikterna? Är konflikterna befintliga eller har de uppmärksammats i planeringsstadiet? Bedrivs det samarbete angående dessa motstående intressen/konfliktfrågor? Hur bedrivs samarbetet?
4. **Anser ni att Länsstyrelsen har ett bra regionalt planeringsunderlag?**
Saknas något ämne/någon analys bland planeringsunderlaget? Behöver något befintligt underlag kompletteras/aktualiseras? Underlag i GIS-form?
5. **Skulle ni vara intresserade av ett ökat samarbete kring regionala/mellankommunala frågor?**
Över vilka frågor anser ni det krävs en överblick/helhetsyn? Finns det fler frågor som skulle behöva behandlas mellankommunalt eller regionalt? Finns det andra nivåer än länsnivå där regionala frågor kan/ska behandlas? Varför och hur skulle samarbetet ske? Är det rätt frågor som behandlas eller är det några frågor som "faller bort"? Beror detta på bristande kunskap, intresse eller resurser?
6. **Vilka projekt/regionala analyser anser ni att Länsstyrelsen ska arbeta med i framtiden?**
7. **Har er kommun gemensam personal med någon annan kommun?**
I vilken omfattning? Vilken befattning? Man/kvinna?
8. **Övriga synpunkter/önskemål?**

För att kunna färdigställa kartläggningen och det fortsatta arbetet är det viktigt att få synpunkter och svar från så många som möjligt. Svar önskas senast den **25 April**.

Tack på förhand
Med vänliga hälsningar
Therese Andersson

Tabell för fråga 1-5

	Mellankommunalt samarbete	Vilka kommuner?	Andra samarbeten	Vilka kommuner/ projektgrupper?	Konflikt	Vilka kommuner?	Finns bra planeringsunderlag? Planeringsunderlaget behöver förbättras Ökad regional samarbete?
Stora opåverkade områden							
Ekologiskt särskilt känsliga områden							
Kust och hav							
Sjöar och vattendrag							
Vatten och avlopp							
Grundvatten							
Jordbruk							
Skogsbruk							
Fiske och vattenbruk							
Natur- och kulturmiljöer							
Kulturvård							
Naturvård							
Biologisk mångfald							
Stränder och strandskydd							
Grönstråk							
Rekreation							
Värdefulla ämnen och material							
Näringsliv							
Integration							
Jämställdhet							
Arbetsområden							
Verksamhetsområden							
Anläggningar med betydande miljöpåverkan							
Landsbygd							
Handel							
Turism och fritidsändamål							
Förebyggande av buller							
Boende							
Samhällsservice							
Tätortsutveckling							
Energi							
Tekniska anläggningar							
Högspänningsledningar/ anläggningar							
Vindkraft							
Infrastruktur							
Kommunikationer							
Telekommunikation							
Totalförsvaret och civil beredskap							
Avfall							
Riksintressen							
Övriga:							

Källor

Källor för fullständig rapport.

- Aldskogius Göran, 2000-04-05, **OH-bilder**, Näringsdepartementet, Stockholm
- Blom Hans, 2000, **Gränsdragningsfrågor inom ramen för försöksverksamheten om ändrad regional ansvarsfördelning**. Länsstyrelsen i Skåne
- Boverket, 1994, **Sverige 2009- förslag till vision**. Rapport 1994:14, Boverket, Karlskrona.
- Boverket, 1996a, **Boken om Översiktsplan Del II**. Boverket, Karlskrona
- Boverket, 1996b, **Boken om Översiktsplan Del III**. Boverket, Karlskrona
- Boverket, 1996c, **PBL, BVL, NRL med gällande förordningar**. Boverket, Karlskrona
- Boverket, 1999a, **Handeln i planeringen**. Boverket, Karlskrona.
- Boverket, 1999, **Kunskapsförsörjning- ett levande system**. Boverket, Karlskrona
- Boverket, 1999c, **Rapport angående försöksverksamheten**. Boverket, Karlskrona
- Burlöv kommun Stadsbyggnadskontoret, 1998, **Översiktsplan för Burlövs kommun antagen 98 10 28**. Burlöv
- Ds 2000:7, **Rapport om tillväxtavtalet- tillväxt i hela Sverige**. Näringsdepartementet, Stockholm
- Danska och svenska regeringen, 1999, **Öresund- en region blir till**. Statens publikationer, Köpenhamn.
- Ekelund Kurt, Fall Lisbeth, 2000, **Information om regional utvecklingsplanering- European Spatial Development Perspective –ESDP inför de nationella överläggningarna 2000-05-29**. ESDP-sekreteriatet, Stockholm
- Europeiska Unionen, 1999, **European Spatial Development Perspective**. EU, Bryssel
- Erhvervsministeriet och Utrikesdepartementet, 2000, **Öresund- status innan bron öppnar**.
- Erhvervsministeriet och Utrikesdepartementet, 2000, **Öresund- på andra sidan**.
- Finansdepartementet, 1999, **Regleringsbrev 2000**. Finansdepartementet, Stockholm.
- Förordning (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur**. Stockholm
- Förordning (1997:1258) med länsstyrelseinstruktion**. Finansdepartementet, Stockholm
- Förordning (1998:1634) om regionalt utvecklingsarbete**. Stockholm
- Gidlund Janerik, 1992, **Regionernas Europa**, Landstingsförbundet, Stockholm
- Helsingborgs stad Stadsbyggnadskontoret, 1997, **Översiktsplan för Helsingborgs stad antagen 97 10 28**. Helsingborg
- Höör kommun Stadsbyggnadskontoret, 2000, **Samrådsförslag till översiktsplan för Höörs kommun våren 2000**. Höör
- Johansson Jörgen, 1999, **Regionreform på försök SOU 1999:103**. Fakta Info Direkt, Stockholm
- Kommunalförbundslagen 1985:894**. Inrikesdepartementet, Stockholm
- Kommunförbundet i Skåne, 2000, **Verksamhetsplan 2000**. Kommunförbundet i Skåne, **Lag (1977:439) om kommunal energiplanering**. Stockholm
- Lag (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning**. Stockholm
- Lag (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik**. Stockholm
- Landskrona kommun Stadsbyggnadskontoret, 2000, **Programförslag till översiktsplan för Landskrona kommun våren 2000**. Landskrona
- Landsplaneafdelningen, 2000, **Statlig udmelding til regionplanrevision 2001**. Miljö- och energiministeriet, Köpenhamn
- Landstingsförbundet, 1999a, **Fem argument för ökat regionalt självstyre**. Landstingsförbundet, Stockholm
- Landstingsförbundet, 1999b, **Lathund- Om regioner i Sverige**. Landstingsförbundet, Stockholm.
- Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet, 1999, **På egna villkor- erfarenheter av det regionala självstyret**. Stockholm
- Lindeborg Lisbeth, 1997, **Regionfrågan i Sverige Del 1- En kortfattad analys i regionaliseringsprocessens inledningskede**. Landstingsförbundet, Stockholm
- Lindeborg Lisbeth, 1997, **Regionfrågan i Sverige Del 2- De svenska länen i förvandling: regionalisering och europeisering**. Landstingsförbundet, Stockholm

- Lomma kommun Stadsbyggnadskontoret, 1999, **Samrådsförslag till översiktsplan för Lomma kommun hösten 1999**. Lomma kommun
- Lunds kommun Stadsbyggnadskontoret, 1998, **Översiktsplan för Lunds kommun antagen 98 05 28**. Lund
- Malmö stad Stadsbyggnadskontoret, 2000, **Utställningsförslag till översiktsplan för Malmö stad våren 2000**. Malmö
- Miljöbalk 1998:808. Stockholm.
- Miljö- och energiministeriet, ?? **Danska planloven nr 551**, Miljö- och Energiministeriet, Köpenhamn
- Naturvårdsverket, 1998, **Sverige år 2021- vägen till ett hållbart samhälle**. Rapport 4858 Naturvårdsverket, Stockholm
- Naturvårdsverket, 1999, **FEMTON Sveriges miljömål- vår generations ansvar**. Naturvårdsverket, Stockholm
- Naturvårdsverket, 1999, **Mål och delmål för miljön- Sammanfattning av förslag 1999**. Rapport 5004 Naturvårdsverket, Stockholm
- NUTEK, 1997, **Regioner på väg mot år 2015- Förutsättningar, fakta och tendenser**. Rapport 1997:10, NUTEK Förlag, Stockholm.
- NUTEK, 1997, **Förutsättningar för regionpolitik- regioner på väg mot år 2015**. Rapport 1997:19, NUTEK Förlag, Stockholm
- Pershaf Per-Ola, 1997, **Försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning i Skåne**. PM Länsstyrelsen i Skåne
- Planstyrelsen, 1992, **Vejledning om planloven**. Miljöministeriet, Köpenhamn
- Plan- och Bygglagen 1987:10**. Stockholm
- Proposition 1947:131, **Förslag till byggnadslag**. Stockholm
- Proposition 1985/86:1, **Förslag till ny plan- och bygglag**. Stockholm
- Proposition 1996/97:36, **Den regionala samhällsorganisationen**. Stockholm
- Proposition 1997/98:62, **Regional tillväxt- för arbete och välfärd**. Stockholm
- Proposition 1997/98:145, **Svenska miljömål – Miljöpolitik för ett hållbart Sverige**. Stockholm
- Region Skåne, 1999, **Skånsk Livskraft- utvecklingsprogram för Skåne**. Region Skåne, Kristianstad.
- Region Skåne, 1999, **Skånes tillväxtavtal- Gränsland skapande mark**. Region Skåne, Kristianstad.
- Region Skåne Planering och Miljö, 1999, **Dialog med de skånska kommunerna kring regionala planerings- och miljöfrågor**. Region Skåne, Kristianstad.
- Samtliga länsstyrelser, 1999, **Regionalt uppföljningssystem för miljömålen. Redovisning av ett regeringsuppdrag gemensamt för landets länsstyrelser**. Länsstyrelsen i Västra Götaland, Vänersborg.
- Silenstam Per, 2000, **Länsstyrelsens nya roll i Kalmar, Skåne och Västra Götalands län 2000**, Rapport till PARK. Stockholm.
- Simrishamns kommun Stadsbyggnadskontoret, 1999, **Samrådsförslag till översiktsplan för Simrishamns kommun hösten 1999**. Simrishamn.
- SIR-gruppen genom Birger Bäckström, 2000, **Statliga intressen på regional nivå**. Stockholm.
- SOU 1928:5, **Betänkande med förslag till Stadsbyggnadslag och författningar som därmed hava samband**. Justitiedepartementet, Stockholm.
- SOU 1945:15, **Stadsplaneutredningen 1942 Förslag till byggnadslag m.m.** Justitiedepartementet, Stockholm.
- SOU 1979:65, **Ny plan och bygglag**. Stockholm.
- SOU 1979:66, **Ny plan och bygglag**. Stockholm.
- SOU 1992:63, **Regionala roller- betänkande av regionutredningen**. Allmänna förlaget, Stockholm.
- SOU 1995:27, **Regional framtid- slutbetänkande av regionberedningen**. Fritzes, Stockholm.
- SOU 1998:166, **Regional frihet och statligt ansvar- en principiell diskussion**, Den parlamentariska regionkommittén (PARK). Fritzes, Stockholm
- SOU 1999:116, **Den regionala samhällsorganisationen i vissa europeiska stater**, Den parlamentariska regionkommittén (PARK). Fakta Info Direkt, Stockholm.
- SOU 2000:36, **Regionalpolitiska utredningens delbetänkande**. Stockholm.
- SOU 2000:52, **Framtidens miljö- allas vårt ansvar sammanfattning**. Miljödepartementet, Stockholm.

SOU 2000:85, **Regionalt folkstyre och statlig länsförvaltning**, Slutbetänkande av Den parlamentariska regionkommittén (PARK). Fritzes, Stockholm.

Svensk Författningssamling, 1931, **Stadsplanelagen 1931:142**. Stockholm.

Svensk Författningssamling, 1947, **Byggnadslag 1947:385**. Stockholm.

Svenska Kommunförbundet, 1999, **Samhällsplanering i samverkan**. Svenska Kommunförbundet, Stockholm.

Svenska Kommunförbundet, 2000, **Regional planering- att bo i en kommun men leva i en region**. Svenska Kommunförbundet, Stockholm

Svenska Kommunförbundet, 2000b, **Regional samverkan efter 2002**. Svenska Kommunförbundet, Stockholm

Vellinge kommun Stadsbyggnadskontoret, 2000, **Samrådsförslag till översiktsplan för Vellinge kommun våren 2000**. Vellinge

Wiren Erik, 1979, **Regional planering- vad det innebär**. Svensk Byggtjänst, Stockholm

Åstorp kommun Stadsbyggnadskontoret, 1998, **Översiktsplan för Åstorps kommun antagen 98 06 22**. Åstorp

Öresundskomiteen, 1997, **Miljöets tilstand kortlägningsrapport 1997- Miljöprogram för Öresundsregionen**, Öresundskomiteen, Köpenhamn

Öresundskomiteen, 2000, **Verksamhetsberättelse 1999- Öresundskomiteen medverkar till en bättre framtid i Öresundsregionen**. Öresundskomiteen, Köpenhamn.

Intervjuer

Garder Agneta, Boverket, april 2000

Lindgren Åke, Kristianstad kommun, april 2000

Personal på Länsstyrelsen i Skåne, 2000

Internetsidor för information:

<http://www.boverket.se>

<http://www.danmark.se>

<http://www.environ.se>

<http://www.europa-kommissionen.dk>

<http://www.lf.se>

<http://www.m.lst.se>

<http://www.mem.dk>

<http://www.narings.regeringen.se>

<http://www.nutek.se>

<http://www.nvskane.org/>

<http://www.oresundnetwork.com>

<http://www.oresundskomiteen.dk>

<http://www.regeringen.se>

<http://www.regionalpolitik.com>

<http://www.rikslex.se>

<http://www.rtk.sll.se>

<http://www.skane.se>

<http://www.skane.komforb.se>

<http://www.surf.to/PARK>

<http://www.svekom.se>

<http://www.sydostra.skane.org/>

<http://www.websoft.se/nordost/>

Rapportserien Skåne i utveckling

ISSN 1402-3393

- 2001:1 Test av System Agua 2000 Skåne. Miljöenheten
- 2001:2 Utsläpp till luft från stora punktkällor i Skåne. Miljöenheten
- 2001:3 Fakta om kvinnor och män i Skåne. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:4 Övervakning av fladdermöss i Skåne. Rapport för 2000. Miljöenheten
- 2001:5 Inventering av häckande kustfåglar i anslutning till det marina naturreservatet i Falsterbohalvöns havsområde - verksamhetsrapport för 2000. Miljöenheten
- 2001:6 Lokala investeringsprogram i Skåne 1998-2002. Miljöenheten
- 2001:7 Undersökning av den djupare mjukbottenfaunan inom Kullabergs marina reservat 1999. Miljöenheten
- 2001:8 Undersökning av den djupare mjukbottenfaunan inom Hallands Väderö marina reservat 1999. Miljöenheten
- 2001:9 Nationell och regional miljöövervakning i Skåne län. Miljöenheten
- 2001:10 Inventering av vanlig groda och åkergröda i Skåne län 2000. Miljöenheten
- 2001:11 Råd och annat personligt stöd, LSS. Tillsyn genomförd över verksamheten i region Skåne. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:12 Natura 2000 i Skåne, delrapport 4. Miljöenheten
- 2001:13 Landmollusker på Stenshuvud. En inventering av arterna på 1990-talet och i jämförelse med 1820-1950. Miljöenheten
- 2001:14 Jämställdhetsstrategi för Skåne 2001-2003. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:15 Årsrapport 2000. Socialtjänsten i Skåne län. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:16 Effekttuppföljning i kalkade och icke kalkade vatten, vinter 2001. Miljöenheten
- 2001:17 Undersökning av grund makrofauna och algräs inom Falsterbohalvöns marina reservat 2000. Miljöenheten
- 2001:18 Kulturmiljöarbete i Skånska kommuner. Miljöenheten
- 2001:19 Kullabergs marina reservat - undersökningar 2000. Miljöenheten
- 2001:20 Reservat Hallands Väderö - marina undersökningar 2000. Miljöenheten
- 2001:21 Stoftmätningar i Landskrona 2000. Miljöenheten
- 2001:22 Insatser till personer med psykiska funktionshinder i SDF Centrum, Malmö. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:23 Kort rapport: Psykiatri och socialtjänst i samverkan. En uppföljning av psykiatri i Malmö. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:24 Jämställdhet - drivkraft för utveckling och tillväxt i Skåne. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:25 Länsrapport 2000 inom alkoholområdet, Skåne län. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:26 Luftföroreningar i Skåne 1908-1998. Miljöenheten
- 2001:27 Enskild vård i Skåne. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:28 Utvärdering av missbruks- och ungdomsprojekt som erhållit bidrag från Länsstyrelsen i Skåne län under åren 1994-1999. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:29 "Kvinnofrid i vår tid? - Skånska insatser och samverkan mot våldet mot kvinnor". Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:30 Effekttuppföljning av kalkade och icke kalkade vatten, våren 2001. Miljöenheten
- 2001:31 Riskstudier av farligt gods - transporter på större stråk av väg och järnväg. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:32 Jämställdhetstimmen i Skåne 2001. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:33 Bottenfauna i Skåne län 2000. Miljöenheten
- 2001:34 Biologisk återställning i kalkade vatten, reviderad plan perioden 2000-2004. Miljöenheten
- 2001:35 Skånes kustområde- ett nationallandskap. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:36 Egeside-området, med Härnøstads ängar/Pulken, Yngsjö fålad, Egeside sjö och Helge å, i Kristianstads vattenrike. Miljöenheten
- 2001:37 Rinkaby ängar, med del av Horna ängar, i Kristianstads vattenrike. Miljöenheten
- 2001:38 Landlevande mollusker i Kristianstads vattenrike. Miljöenheten
- 2001:39 Användning, utsläpp och transport av arsenik, bly, kadmium och kvicksilver i Skåne. Miljöenheten
- 2001:40 Ej verkställda beslut och domar till äldre och funktionshindrade. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:41 Äldreomsorgen - en fråga om rättssäkerhet. Samhällsbyggnadsenheten
- 2001:42 Inventering av vanlig groda och åkergröda i Skåne 2001. Miljöenheten
- 2001:43 Effekttuppföljning i kalkade och icke kalkade vatten, sommar 2001. Miljöenheten

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Skåne i utveckling 2001:44

Östra Boulevarden 62 A, 291 86 Kristianstad, Tel 044-25 20 00
Kungsgatan 13, 205 15 Malmö, Tel 040-25 20 00
E-post lansstyrelsen@m.lst.se www.m.lst.se